

0101

OLIVINA

LAPA

Čistic bot zaklepal na bedýnku, aby dal najevo, že je hotov.

Hezoun vstal, podal klukovi bankovku. Chlapcovy oči se zakmitaly v lesku poloborek, vyběhly k zeleným záclonám.

Hezoun, v bílém obleku, se k němu přiblížil, v chůzi se vláčné vlnil.

„Tak co, kámošku, deš hrát, nebo tu seš na proménádě?“

Chlapec Perus se schoullil v kožené bundičce. Hezounovy prsty jezdily sem a tam, dráždily. Provokovaly.

„Deš hrát, nebo tu seš na proménádě?“

Mlcel. Druhému se na malíku třpytil velký prsten a ponížoval ho, až musel klopit oči k zemi, celý sklěstý. Chlapec Perus odkopl špačka, uvelebil se na postranní lavici. Do vlasů mu zájely tři prsty.

„Jo, hochu, sem švorc.“ Prsty se uložily zpátky na kolena.

Vídali se každé odpoledne, sortva se probudili, často nedospali. Dva známí machři v kulečníku, dva přátelé, neudělali by si podraz. Hecování je brzy přejde, nakonec se vzdácky dobře shodnou. Perus s Hezounem se pak obyčejně dali dohromady a vyřádili. A jak se sčuchli, ani nechtěli vědět, jestli dělají dobře nebo jestli dělají chybu. Byli známí jako silná dvojka, frajeři, fungovali jak hodinky. Pirani. Lapa, Pompéia, Pinheiros, Água Branca... Nebo kterákoli jiná díra, poněvadž díra jako díra, když se tam hraje kulábřík a je hlad. Když na to šli spolu, byli párek šejdřů a podfukátů, co umějí šit boudy. Partili k sobě jak násada ke kladivu.

Ale místo pozdravu na sebe pokřikovali nadávky. Když se potkali, že byli jedna branže, oba šejdři, pustili se do sebe. Žertěti. A kdo je neznal, řekl by, že si nakonec vjedou do vlasů. Častovali se, jako by se nejradši navzájem sežrali.

Pak na ně vždycky přišel ten drobný nesytý smích a všivácké choutky byly tyram. Už nestáli proti sobě. Spřáhli se, oba jedna verbež, šli se společně poohlídnout, kde by narazili na slušnou hru.

To odpoledne byli v kondici, klábosili, plkali... Ale at tak či tak, byli bez floka. Oba dva švorcáci švorcoví. Bez peněz je i největší frajer dole z koně a žádnéj ubožák se nevybabrá z brvndy. Čekat, až budou mít z pekla štěstí? Jenže štěstí nechodí po lidech, ale po horách.

V herně v Lapě parta nefungovala. Nehrálo se. Všiváci ve všech koutrech. Hubení, nemytí, žlutí, ospalí, flákači, tuláci, samá pochybná existence. Velká ospalost, velký choutky, prachů málo nebo žádný v tomhle spolku kolem kulečníku. A ještě smutnější je ten spolek, když se nehraje. Hubenouři vyhublí. Slepíci krčky.

Hezoun potřásl hlavou.

„Je to tu mrtvý, koukej na to. Nestojí to za nic.“

A tak když se neobjevovaly kavky, žádná dobrá hra nebyla na dohled a noc byla daleko, Perus s Hezounem si hráli. Pusou a nohama, cloumali sebou sem a tam, naparovali se, frajčili, prostě si hráli. Dotírali na sebe, naplno nepadla ani rána. Jejich nohy se jen lehce dotýkaly a včas se vzdalovaly, nikdy se nezaplely, poněvadž to byla jen hra.

Parta se rozestavila kolem, opíjeli se o stěny.

Ti dva se dostali do ráže, hubená těla se kroutila a otírala o sebe. Hezoun zavibroval. Ten kluk Perus sebou šil, šikovně uhybal jak hádč, mrskal sebou a klouzal jak ouhoř. „Já ho kluka kuchnu,“ rozhodl se Hezoun.

Ze zadní kapsy vylezla břitva už rozevřená.

„Tak pod, všiváku.“

Perus se vyděsil, schoukl se v kožené bundičce. Předloktím si chránil obličej, upřené zíral před sebe.

Parta mlčela.

Ale Hezoun se usmál, vzdyč je to jen hra.

Přišla gorila, a že jim šéf něco vzkazuje. S tímhle at přestanou, poněvadž s tím nejsou žerty, břitvu, to ne, co kdyby se objevili poldové... Gorila v zaflákaném plášti a s chabou snahou udržovat

pořádek, usměňovala zákaznicku slušně. At mají rozum. Že jim to vzkazuje šéf.

Hezoun si strčil ruce do kapes, vysunul dolní ret. Pak prudce vyndal jednu ruku, ohnutý palec ukázal dozadu k barovému pultru.

„Tak pan domácí radý jako nechce pranicí, no koukej na to.“
A ještě chvíli si pohráli, dokud je nepřesla chuť. Gorila trochu mlátila hubou, pak to vzdala, odešla s hrníčky od kávy.

Najednou se uklidnili, už měli dost. Zpocení si našli prázdnou postranní lavici, rozvalili se s rozcapenýma nohama. Párátka do ruky, zavzpomínali, kde se obzvlášť významovali, s kým kde hráli, jak se tenkrát spřáhli, kde koho vypekli a doběhli, hádky, úteky, kriminal... Vzpomněli si na nádražáka Sorocabanu...

Ta obrovská herma, ani ne před týdnem.

Byla to jedna herma v Lapě, u starého Celestýna to bylo, třináct stolu, dobrá hra, kavky s balkem. Tam se sehnalo plno prachatých předměstských tulpašů, chodili tam řidiči, dělníci, pouliční prodáváci, chlapi z pytlonvy, nádražáci. Partáci, co si přijdou zahrát tu a tam. No dobrý. A ani ne před týdnem se v tom doupěti objevil Sorocabana a pustil tam, v jednom týdnu, o málo víc jak dvacet táčů. Vyhřál Bacalau, šel na to s tím svým starým trikem, tvářil se, že mu jde čistě o hru a o nic víc. Hodil soupeři udičku a ten to spolknul i s navijákem. A pak ho Bacalau zmáčknu. Schramstnul ho a zgustnul si. Ke konci týdne ten lump dělal, že je mu Sorocabany líto, a udělal další fintu — dal Sorocabanovi provizi pět tisíc. Fakt je ten, že v kulečníku je zvykem dávat cenu útechy jen tři tisíce, a když se to tak vezme, většinou to na ty tři ani nevylezle. Deset procent z prohry dělá provize. A když mu dal Bacalau pět tisíc... jenže Bacalau byl mizera, měl za ušima, kličkoval a okecával, uměl tahat za provázky. On totiž Sorocabana, napakovanej tulpas, tak akorát k oškubání, tam postupně rozházel peníze, co si našetřil za dvacet let dřiny u dráhy. Ano. Žena, tři děcka, chlap, co v životě neznal nic než tvrdé makat. Nedal si pokoj, nádiva, pořád dorážel, fouňa jeden. A tak si Bacalau řekl: „Nač chce takovej napakovanej tulpas ještě prachy?“ Bacalau mu to jaksepatří osladil. Hráli dál a ten lump ho obral do posledního desetnicku a měl z toho záhavu, čtyři hodiny hráli. Nakonec dal okázale najevo opovržení a šouchal

jen jednou rukou a dal Sorocabanovi náskok — celou jednu partii, patnáct bodů se žlutou kouli. To už byl vrchol. To už Bacalan šel pod úroveň klasa hráče. To se v kulábrtu nedělá. Že se fixuje, švindluje a třebas se i kradou body na počítaadle, budíž. Jistý je, že je to jedna lumpárna. Ale opovrhovat parťákem, to ne. I celá parta se naštvála, bylo jim to proti srsti.

Chudák Sorocabana. Stál u stolu, rozčileně žmoulal cigáro, vyndával koule, byl z toho úplně bez sebe.

Ale na každého dojde.

Lump Bacalan chtěl vyzrát na všechnu pakáž a to ho zničilo. Štáhl prachy, těžce se nafouk a vypad na ulici. Povídá se, že vlez do první hospody a nacpal se jak lord. Sám. Parta se nakrkla, partu to zkrátka dohrálo. Kdo to kdy viděl, aby klasa hráč vyhrál dvacet táců a nikomu nedal ani tohle, nerozdělil provizii! To je nějaká klasa? To je obyčejnskej všivák, co zaslňuje lekci. Partu to otrávil. To je sakra pékná svihána, dívat se na všechny sparra, takhle na ostatní kašlat! Ostatně, když měl Bacalan hlad, to uměl moc dobře škemrat, a vždycky schrastili prachy, aby se ten pobuda zmátroil, aby se dostal z bryndy. Jak moh ted, když měl víc než dost... Práskli Bacalaua chlupům.

Poldové ho přišli sebrat dva dny nato, když pil a bavil se se ženskou v jedné hospodě v Perdizes.

Práskli Bacalaua a nikdo nevěděl, kdo.

Povídá Hezoun, poněvadž ten znal nejvíc historek kolem kulábrtu. Chlapec Perus už taky leccos znal. Ale proti Hezounovi byl ještě kluk, a proto poslouchal tise a jenom přikyvovoval na souhlas se vším, co slyšel. A pak, Hezoun byl větší machr v kulábrtu, zkušený hráč, lišák ve všech hrách o prachy, v karbanu i v kulečnicku, mulat krasavec, velký šéf, a ženská na něj letěly. Hezoun měl denně čistou košili. Dobře si zařídil život. Měl čím dál víc kšeftů s pouličními prodavači, co na okrajích Dolní Lapy prodávali laciné přívěsky a jiné cucky, a chlapi z tříznice si ho považovali. Chodil s Hezounem, doprovázel ho, poslouchal ho, sloužit mu, držet s ním partu, to byl solidní kšeft.

Vždycky musel mít vrch. Hezoun se neznámým lidem nedíval do očí. On se jim přímo vnučil, zotročil je a ponížil. Hned poroučel

se svraštělým obočím, vždycky podražďený. Byl z těch, co člověka okamžitě pošlou do háje, když se jim zrovna nezamlouvá, o čem jde řeč. A když to ten druhý zkouší znovu, hned se perou, hned nadávají, hned kopou a rozdávají rány, a nechají chlápka ležet na chodníku. Zase ale když si někoho oblíbil, tak to stálo za to. To byl zas opak, obrovský kámoš. Běda tomu, kdo by vztráhnul ruku na jeho přítele. Protože to by bylo zrovna, jako kdyby sáhnul přímo na něj nebo na jeho holku. A takhle se choval Hezoun k chlapič Perusovi. A proto ho chlapec obdivoval.

Ale historčka skončila a Sorocabana jim sešel z mysli. Přestali hrát o pártka, mlít pusou. A začali mluvit o sobě. Tlachali, jakse patří se vytrahovali; pak ale vyplula na povrch skutečnost, a byli takhle maličcí. K čemu jim je, že jsou dva machři v kulábrtu, žhají do vysoké hry, když jsou švorcáci švorcovi.

Hezoun zamířil ke dveřím baru.

Kluci kameloti křičeli hlasitěji, byla pro ně nejpříznivější doba.

Lidi. Lidi a zase lidi. Tlačénice.

Ulice malá a špinavá. Koušek od tříznice a u trati — závorý dole, zmeť hluků, vráva, lidi. Tramvaje skřípějí po kolejkách, sbírají nebo zase vykládají lidi namáčkane a mačkající se na retýži. U závor svítí červená, jsou pořad dole. Všeobecný spěch, klaksony překorně polykající vzduch, vynucující si průjezd. Spěch, protože lidi se vracejí z práce, úředníci v kravatách stejně jako dělníci z fabrik. Kola, skútry, nákladáky se cpou ulici. Směrem do centra nebo na venkov, lidi přijíždějí nebo odjíždějí ven.

Soumrak. Ulice jako by se nadmula.

Hezoun se usmívá. Prosebný kritik staré žebračky, která se dožaduje almužny. Domáhá se jí kritikem. Holčička pláče, chce eskymo, nezajímá ji, že máma vleče nákup, div pod ním nepadne. Hezoun se usmívá.

Blikla zelená a ulici zaplaví nový nápor lidí valící se z Dolní Lapy.

Lidé smlouvají, vybírají, odmítají a znovu se začínou přehrabovat ve zboží na vozíčkách pouličních prodavačů, je jich tam plno. Někteří roztáhli na zemi hrubé plátno a na ně navršili hromadu tre-

tek. Sborové se ozývají ceny, nabídky, požadavky. Hezoun se usmívá.

Tamhle na druhé straně ulice, vedle reklamy na prodej pozemků, neohrabaný párek. Děvče je mladické, stojí od sebe tak na tři čtvrti kroky... Mladické děvče svírá deštník, přešlapuje, oči rozpačité upírá na střevice. Hezoun se usmívá.

Ťulpasové. Moc chytří epát se ulicí v takovýhle tlačnici. Ještě chvíli a rozsvítí se průčelí kina a přihneme se sem ještě víc lidí až z předměstí. V Lapě bude živo. Balci z Moinha Velha, z Piqueri, z Cruz das Almas, z Vily Anastácia, z... a čertví odkud ještě. Auta se ještě víc rozěrovou, zmatek na ulicích bude ještě větší, lumpové, ťulpasové. Honějí se a strkají a mrzáčejí jak idioti kvůli prachům. Blbečkové. Proto klopejtají ulicema, motají se jak zpitomělí švábi. Občas všechno přehluší kritik žebračky. Ta se aspoň shání po žvanci chytře, jako to dělají kluci kameloti, čistíci bot a kramáři. Mozkem. A necpou se kvůli prachům po ulicích jak idioti.

Hezoun uviděl první světlo. Na předku lokomotivy. A pak rázem rozkvetla světla nad tramvajovými kolejiemi. Rozsvítily se neóny barů a průčelí kina zkrásnělo.

Lapa stíhala barvy.

Najednou ho napadlo:

„A co Paprika?“

Do jakýho bláznivýho dobrodružství se asi zaplet ten starý nesvůda, somrák a otrapa? Celém vzad a šel.

Perus a Hezoun zesunuli na postřanní lavici. Švorcáci švorcoví. Chlapec Perus kouřil cigarety, které mu Hezoun nabízel, jednu za druhou, a mulat, podtrážděný, ohlížel stoly.

Tam obvykle kápla dobrá hra. Ale kde je dobrá hra, tam hned čhají pirani. Scházela se tu kulábrová elita, slízali se sem ze všech konců města. A tak všiváci zaplavovali hernu a to doupě v Lapě se stalo tůní plnou piran.

Tenkrát měli velký den.

Zvečera hernu zaplnily skupinky študáků a ti hráli jalovou hru. Nehráli o prachy. Nadělali plno rámnusu, vířvali, ale neházeli o peníze. Tak to dělali denně, než šli na večerní přednášky.

Hezoun se na ně naštvál, na cucáky, zvedl se a pustil se do nich:

„S váma je houby. Je vás celá tlupa a cvrnkáte to jako kuličky. Nejte k ničemu, vy imporentní! Štoucháte to, jak dřz se vám chce a nechce! No tak, sakra, dem na to, zahrájem si o nákou tu pétku!“ Študáci se trochu ztišili, polykali urážky. Ale hrát nešel nikdo. Tisnivě ticho, které nastalo po jeho nadávkách, Hezouna otrávil, podtrážděně křičel:

„Tady je to samej fouňa, samej ňouma!“ A jeho ukazovák lital nahoru dolů, mířil na ně. „Že radši nezůstanete doma a nedržíte se máminejch sukni! Bando jedna!“

Perus byl zasmušlý. Kde se asi potuljou všichni ty napakovaní ťulpasové, ty pracháci, že se v týhle herně nehrají? Proč je to vždycky, vždycky takhle? Jejich příležitost ne a ne přijít, čekání ho otravovalo, štválo. Zato smůla, ta přicházela vždycky náramně rychle, ta si pospíšila, vzala to hopen a byla tu jak na koni. A ty nádivové s balkem? Nejspíš všichni někde randejí a namlouvají si holky, na nárožích nebo v kinech. Nebo strkají prachy do ženský, ponevadž to je jediný, co doopravdy umějí. Pitomci. A když se objevila nějaká kavka jako dělaná k oškubání, s pořádným balkem, tak vždycky, když oni u toho nebyli, a oškubal ji jiné šupák. A on? Bez oběda, bez večere. Kulečník, jeden velkéj malér... Začal bubnovat, pomalu, počítal si údery. Vzpomněl si na kulábřík v Alpské vile. Prošla kolem gorila a nesla chleběčky s mortadelou, bílou kávu, cigarety, pítí.

„Sedm hodin.“

S jedním okem zmračeným, bez košile, jako vždycky nachmený se objevil Paprika. Křk jak botu, na něm uvázaný vybledlý, kdysi barevný šátek. Z orvaného saka mu viselo pár cárů tmavého sukna.

Hezoun ho popíchl:

„Tak co, dědku, chceš si zahrát?“

Paprika se vytratil, šel si najít poslední lavici v herně, svoje obvyklé místo, a usadil se. Byl to starý protřelý chlap a rád měl ve všem jasno. Odtamud měl přehled, nohy si dal křížem, tvářil se, že si ničeho nevíšimá. Byl tam v zavěťí, nikdo na něj pořádně neviděl.

Hezoun s Perusem se k němu otočili:

„Deš hrát, nebo tu seš na promenádě, kámo?“

Paprika se na ně díval. Jak Hezoun živá, provokuje, chvátá se. Perus přizvukuje, jako úplný budizkničemu. „Teda,“ pomyslel si, „vás dva tak leda poslat pro smrt.“ A v duchu vyprskl tím darebným smíchem, podle kterého se pobuda pozná, který k němu patří. Tím drobným zadřozovaným smíchem, napůl v puse, napůl v očích. Kvůli tomu jejich plkání i kvůli tomu, jak přišli nadřzení... Jenže tady prachy nebyly.

A tak se staroch zvedl, zavřávorál v děravých škrpálech a mrknul okem zalitým krví.

„Tak se dáme dohromady, co hoši. Nějaká ta boudička, a nandáme jim to, kořenům.“

Perusův souhlas byl nevyřázný, schouli se plaše do kožené bundičky. To znamenalo, že je pro. Pro někoho, kdo byl švorc, pro něho, devatenáctiletého kluka z Perusu, kde bydlél s tetou a odkud má přezdívku... Jenže teta má milence a kvůli tomu je to všechno na draka, protože on se s tím chlapem často chytne. Přilpí se na sebe, fackujou se, válejí se po zemi jak dobytké, zkrátka to u nich neklape. Občas se spolu chytírou. Kvůli tomu, že tein milence chlastá, a taky kvůli chlappcovu toulavému životu. Štěné Perus, co má svoje místo machřika u kulečnickového stolu, důvětu několicke patronů vysoké hry, kterou si získal tím, že dokáže šikovně zahrát těžké a rafinované, po úhlopříčce položené koule. Chlapec Perus se taktak drží nad vodou: utekl z kasáren a teď prchá před dvojí policii: vojenskou a pořádkovou.

Mockrát za týden se objevil v Lapé. Činí se po hernách a na ulicích, protlouká se, jak se dá, maká v nacpaných tramvajích, krade penězanky. Popadne ho to a zůstane tam týden. S jednou košilí, věčně nevyspáý, kolik dní bez jídla. Ten zatracenej hlad.

Ale myslí na obrovské hry v Alpské vile.

„Až jednou budu mít kliku a život dostane spád...“

Rekné by se oblklal, chodil by hrát tu pekelnou hru. Jenže to by chodil nazapřenou hrát vysoké hry do Alpské vily, kde tečou prachy proudem a kde funguje kulábrová elita. O Alpské vile mluvili všichni fainoví hráči. A tam Peruse neznali.

Paprika jim navrhoval, aby to dali dohromady, a fantaziroval

o velkém úspěchu. Jasně, že to vyjde, mají pevnou ruku a myslí jim to. Kdyby je Hezoun ved...

Kulábrový machr si oprášoval sako. Chvátání starého poslouchal bez zájmu. Ale řeč o tom, že by je vedl, že by je řídil a držel by to v rukách, ta se mu zamlouvala. Na ruce s pečlivě upravenými nehty, která cestovala od brady do kapsy, se típýtilo hotové jmění, velký prsten z bílého zlata za víc jak třicet tisíc, jaký může nosit jediné pasák. Šel by do toho jako šéf, tudíž by mu připadl nejučtější podíl. No dobrý. Poblížel úkradkem na dědkovy hadry. Ta řeč mu sedla. Ale nehodlal se zbytečně vybavovat. Skočil mu do řeči:

„Tydlety žvásty nikoho nezajímaj, starej. Kde sou prachy?“

Paprika ochladl, v tu ránu ho přešlo naparování. Všechno špatěnka a jemu kručelo v břiše. Samá zatracená smůla, ať se radši ani neptají. Jídlo? Ukradl jabko z jednoho putu v tržnici a málem ho čapli přímo při věci. Padnul na zem, nasadil trpělivský výraz, napráhnul tu ruku, co šloha jablko, žebral. Že by jako s takovým umučeným výrazem, jak Ježíš Kristus, mohlo od nějakýho napakovanýho nádivy něco kápnout. Jenže ta podělaná smůla — po tržnici chodili poldové, a tēm nic neujde, čmuchašim.

„Nemám do čeho píchnout,“ a pokrčil rameny. „Dyž vám to budu povídat, jak na tom sem, kamarádčkové... Budete sami koukat mē z toho dostat. No jo. Sem jak ten Honza Švorcák z Nemanic.“

A posadil se.

Hezoun nadmul tváře a vyfoukl vzduch.

Osm hodin.

Byli všichni tři švorcáci švorcovi. Ale představovali si, jak se spřáhnou, jak se mají dohromady, jak to rozjedou, rvacký, úteky, kriminál — jejich fotky v novinách, no zkrátka se všim všudy — všivárny, boudy, dohodičky se šmirákama, podfuky, hlade zvládnuté hry, co by vynesly haldu prachů, štědré patrony, které oblafnou, zradí; představovali si hry, co je čekají v budoucnu, po celém předměstí, v doupatech, o kterých ani policie neví, a hlavně si představovali vysokou hru, partáky, co by je snadno oškubali, co by s nima zatočili a položili je na lopatky. A jejich fantazie pracovala naplno. A všichni polykali soupeřovy koule, fintili, vyhrzávali, zmačkli by partáka, fixlovali by, drtili, ničili, zakousli se, rozcupovali...

Do herny vešla černoška, zmalovaná, napajcovaná, a rovnou k pánským záchodkům. Vychrlá, tělo mizerné, vepředu rovná jak prkno. Jedna z těch, co postávají v smutných zákoutích Dolní Lapy, občas u stromů nebo u zdi v temných uličkách. Tahle musela chodit kolik dní o hladu — propadlé tváře, nohy jak dvě hůlčičky. Jeden parták jí popíchl:

„Dáma de hrát, nebo je tu na promenádě?“

Černoška se zastavila, ruce v bok.

„Hele, di se vycpat, jo, fajere jeden lbbovej!“

A šla dál.

Chlapi z party byli zvyklí, že se občas v herně zničehonic objevila ženská. A nijak je to nedráždilo. Nevšímali si jí, s nikým to nehnulo, protože oni si přišli zahrát a každá ženská v herně k někomu patří. Vždycky někdo z napakovanějších zelenáčů vystoupil z řady.

Byl to mzik, moment. Hezoun mrknul na hodinky, na svoje „movadky“ se zlatým řetězem.

„Hoši, mít tak pět stováků...“

Všivácké choutky v očích toho pardála. Hlučně plácnul Peruse do kolena, ukazovák namířil na Papriku. Spustil, teď to byl jiný Hezoun, drmolil slova, mnul si ruce. S pěti stovákama už by byli z toho srabu napul venku. To by vzali po řadě všechny doupatá ve městě, skoncovali by s tou blbou hromskou smůlou. To je hovka.

„Hoši, s pěti stovákama...“

V Lapě to už nemělo cenu. Zvedli se a hned vyrazili. Skoro běželi, vsitíc velkým utkáním, klopýtali o věci, které jim ležely v cestě, chlapci z party ten spěch nechápali. Ale bylo na beton, že to zvládnou! Hezounovy movadky se dají do zástavy ke Cornéliovi, taxikáři z ulice u kina, Hezounovu kámošovi. To hodí přincejmenším, ale přincejmenším půl tácu. Pět stováků. Přesně to, co potřebují.

Movadky Cornéliovi a pět stováků Hezounovi. A všichni tři do toho půjdou fest, naplno, jeden iak druhý, zostrá, iak pirani. Hezoun je poverde. Prolezou všechny díry, proběhnou Água Brancu, Pompéu, Pinheiros, Moócu, Penhu, Limão, Tucuruvi, Osasco... Obhlídnou to, vrhnou se tam a půjdou na to. Tři machti v kulábrtu,

přesní jak hodinky, shrábnou v té peckelné hře haldu prachů. Mají na to celý večer a celou noc. Obrátí São Paulo vzhůru nohama.

Ti dva šli vpřed, skoro běželi. Starý Paprika, šmáthavec, se vlekl vzadu, klopýtal po chodníku, luskal prsty a vrhal kletby. Ulevoval si:

„Ta Lapa stojí za pendrek.“

ÁGUA BRANCA

U Jany z Arcu naplno běžela hra o život, nejvšiváčtější hra ze všech, co se hrajou na zeleném sukne.

Koule mají určité číslo a každý má svoji kouli a ta mu nesmí spadnout do žlábků. Každý tu svoji brání a útočí na kouli druhého. Ten se brání a přitom jde po kouli dalšího. Tak takhle mají chlapi rozdělené koule. Sejde se parta pět, šest, sedmi i osmi chlapů. Za- loží se bank. Každý chlap má jednu kouli a ta má dva živory. Když koule spadne, hráč ztrácí jeden život. Když ztratí oba živory, může začít nanovo s dvojnásobným vkladem. Ale to už získává jen jeden život...

U Jany z Arcu jela naplno smutná hra o život.

Takový bank v životě stojí za to, protože pořad roste. Šest, sedm nebo osm chlapů už dá dohromady slušný kapiálek. Čtyři, pět, taky až šest táců, a to i když se začne hodně nízko — u sta cruzerů na hlavu. Hra se odvíjí jak maličké zamotané klubíčko, vleče se. Lidi vypadávají a jiní přicházejí. Bank roste, hra je čím dál tím větší všivárna. Prasácká, podělaná jak hrad v kurníku. Jeden se druhého snaží potopit, sežrali by se, vrhají se na sebe jak hyeny.

Bank roste, aby ho pak schramsnul jeden chlap sám.

Jo, hra chce svoje, jinak je to v háji. Chce to klid, kus šejdířství, lumpárničky. Kdo na to nemá, je nahranej... Je to svihána, partákovy prachy jdou často do peka. Kdo holt umí, umí, zmákně to, v téhle hře o život. Když má soupeř smůlu, klopejtně. Ztratí život, zničí se, jde na to a nanovo klopejtně a je dole z koně. Zústaně švorc, úplně švorc, jak ta sůva — sám, zapšklej, ve tmě.

U Jany z Arcu běžela ta smutná hra o život.

Hezoun štouchnul kluka Peruse, strčil mu dvě padesátky. Líška podšíťá, tiše procedil mezi zuby:

„Di do toho a zvládni to, kámo.“

Poslal ho, chvíličku počkal, dýchl si na nehy, vyleštil si je o sako. Vyslal Papriku:

„Di do toho a dejte to dohromady.“

A tak se sčuchi a rozjeli boudu.

V tom spolku se hrálo o životy šesti chlapů. Perus k nim přišel, zepal se, jestli se může přidat.

„Byla by tu jedna pro mě?“

Chlapec se trochu zajíkal, jak to říkal. Neuměl se ještě vnutit s drzostí vlastní Hezounovi, Paprikovi a jiným mazákům. Stál tam podivně zkroutený, jako když se mu chce a nechce, jako kluk.

Chlapi se po sobě podívali, koule drželi v ruce, každý něco zamumlal, měřili si chlapce. Jeden pokrčil rameny, druhý dělal, že nic neslyšel, jim to je fuk. Inspektor Lima si ho pořádně ještě prohlížel.

„Můžu se přidat?“ Perusova ruka pomalu sjížděla po zipu kožené bundičky.

U pultu jim Hezoun držel palec. Jeho oči lačně čekaly. Jestli se Perus bude moct přidat, už tam bude mít jednoho maníka.

„Přidá se on a já,“ vložil se do toho Paprika s úsměvem, a všichni zvedli hlavu. „Bank bude větší, hoši.“

Starý inspektor Lima, tlustý policajt na penzi, hlava tohohle spolku, znal mnoho Paprikových fint, protože se nejednou utkali v kulábríku v pověstných douparech Dolní Lapy. Lima, polda na penzi... Jeden z těch otravů, co zůstanou v podsvětí, jenže co jsou pak vlastně zač? Zapadnou mezi tu chášku, co se protlouká, jak se dá, nebo jen očumnou?

Lima, polda na penzi, žil u kulábríku a v poslední době se upíchnul u Janu z Arcu a tam zůstával zalezlý, dokud se hrálo. Občas dokonce ze svého pokoje v Água Brance, kde bydlel sám, vylezl rovnou v pyžamu, někdy kolem druhé odpoledne, a hned do herny. Tam hrál, tam obědval nějaký ten sendvič, a tam taky zůstával třetí jak tvrdé y, šoupal papučemi, učil se finty zeleného sukna a znova a znova si vštěpoval do hlavy základní pravdu — že kulábrík se člověk naučí jediné hrou a zbytek je šalba, klam, finty, vrtkavé šesti.

Neparťil k elitě kulábru, ani nebyl stará kavka. Nebyl to starý protřelý pobuda jako Paprika a další, co neměli ani penzi, ani papuče, ani pyžamo, ani pokoj, kde by složili hlavu, a co měli vlastní jen tvář a vůli držet se nad vodou. Ti se musejí prát o bídnou existenci a ještě s policií, protože mají hlad. Ohánějí se, jak se dá, ubožáci, hole zadky. A každý sám.

Ale byl to starý tlustoch a podivín, rádce mladších v douparech, kam chodíval, a občas užíval neobvyklá slova.

„To je mi nějakej rozmar.“

Jen kvůli štouchu jednoho parťáka, proto, že se zbytečně pustil do modré koule.

Chlapům z party to přišlo k smíchu, ale nesmáli se. Každé slovo vyřčené policií nabývá na vážnosti a nikdo se nesměje. A navíc, Lima byl polda na penzi a ještě si udržoval různé známosti. Jeho slovo mělo váhu v očekávaných i nečekaných potyčkách s policií.

Když se v herně objevili mladí hoši, rozpatřadí jak kohouti hrou o peníze, vložil se mezi ně se svým zvláštním způsobem mluvy.

„Tady je to všechno k ničemu,“ mentoroval. „Nic pro slušného člověka. Mladý člověk se má zamilovat, zasnoubit a oženit. To je správná cesta. Tohle ne; tohleto je konec.“

Jestliže ho mládenci tiše vyslechl, Lima se rozvažnil. A jeho historiky pak nebraly konce. Vykládal, jmenoval, líčil případy zkrachovalých machrů v kulábru, kdysi slavných, které nakonec jejich nerestná vášeň zničila. Vzpomněl si na Caloie.

Caloi když hrál, tak to byla hra jak stehno. Tvrdí oříšek. Moc machrů si na něm vyhlámalo zuby, byl umělec, mozek, měl trefu jak málokdo. Jenže byl na ženský, a časem se mu začaly při štouchání třást ruce. Táhł to dál, často klopetimul. Došlo mu to a pak už nevědel kudy kam. Dal se na marjánku, a dodneška se vypřáví, jak ho jednou jeden zelenáč obral o patnáct táců, za jeden karnavalový den, v ulici Barona z Paranapiacaby. Vyrídilo ho to, zničilo to jeho hráčské umění. Marjánka toho chlápká oddělala, shnil mu mozek, a došlo to tak daleko, že nakonec zmagoril a skončil jako totální cvok v Juqueri.

„A tam kdo se dostane, ten zaručeně dřív nebo pozděj přijde do kriminálu.“

A když se to mládencům zamlouvalo, Lima to dorazil:

„Nebo do cvokárny.“ Zatvářili se smunně a uzavřel to: „Největší pakáž, synkové, jsou ty počestný.“

Ale nehnul se od stolu u Jany z Arcu. Dobrovolně se tam uvěznil. Dovolil Paprikovi, aby se přidal. Vybídl ho:

„Tak pod, ty nádivo.“

A usmál se na Peruse.

„Volno. Pádej se, starej, ty i ten klacek. Stováka za každýho.“

Následovalo pár kradných tázavých pohledů. Sešel se vklad, vybrala se tága, chlapi se nakláněli nad stolem. Šli na to vážně. Venku skřípění tramvajů, a mezi chlapy kolem stolu bylo ticho, jaké vyvolá zvuk do sebe narážejících koulí. Ticho, jaké bývá při kulábřítku, když mají všichni starosti nad hlavu.

Koule se rozběhly. A Hezoun se usmíval. Při svém druhém štouchu si chlapec začal pískat. Pískal si „Flám“, staré argentinské tango, vyprávějící o smle jedné oškubané kavky, zatvrzelého ochránce prostitutek a falešného pardála jisté noci v japonském lunaparku... Nenapravitelný smolat, fešácky ohozený tulák, co snídá bílou kávu a chleba s maslem a zbytek je bluf. Když se zapískal „Flám“, bylo to smluvené znamení, kterým se protřelí mazáči kulečnicku navzájem upozorňovali, že je nablízku kavka nebo že bouda funguje a zisk je v dohledu.

A od barového pultu Hezoun taky zapískal „Flám“.

A darebácké oči těch tří se setkaly, smály se na sebe a požitkářsky si přitakaly spojení spikleneckou dohodou, která se potají zrodila.

Paprika si objednal kořalku, chleba a pálivou papriku, podle které dostal přezdívkou. Starý přežvykoval a po troškách usrkával, klidný, pozorně sledoval hru, strídal grimasy, každá mu chvilí strnula v obličejí. Když byl na řadě, svými štouchy upevňoval Perusovu pozici, zachraňoval jeho kouli, svoji jen bránil, a chlapcovu přistrkoval k mantáku. Pékně šupácká hra.

Hezoun se usmíval. Perfektně to věleli, neukvapovali se, byli fakticky machři, jak zrození pro fixlování. Dobře jim to klapalo. Jak Paprika bránil a kluk jde po nich, jsou čím dál tím líp sehnaní, fungují jak hodinky.

Štouchy byly pomalé, hra se vlekla, zapletená, nestydatá.

Několik chlapů ztratilo životy, vklady se zdvojnásobily, další životy byly v háji. Z tabulky se umazávaly čárky napsané křídou, mizely a nové se objevovaly, když se vklady zdvojnásobily nebo zčtyřnásobily. Bank rostl.

Ve finále zůstali Lima s Paprikou, ale vyhrál Perus, který suverénně skoncoval s koullemi obou, spolkl jejich životy, za víc jak čtyři a půl tisíce, poněvadž do hry se přidalo několik chlapů a parťáci do toho šli s vervou.

Kdo by viděl ten spolek a nic nevěděl, řekl by, že to všechno patří k věci. Pro někoho, kdo je mimo, jako třeba kibicové, jsou všechny ty zvláštní náhody ve hře řízením osudu. Jako by se nepřistrkovalo k mantáku, nešvindlovalo, nedělaly triky a finty, kterým se v kulčéníku říká rošťárny. Tohle povídají napakování tulpašové a balci a oškubané kavky a zelenáci a nádivové:

„Je to svinská hra, vyhraje ten, kdo má víc štěstí.“

A začalo další kolo.

Hezoun se usmíval. Dobřej kšeft, šetřovat téměř dvěma. Ty nekllopejtnou, mají hlad, tak do toho jdou fest, hladový ubožák ze sebe v zápalu hry vydá, co umí. Má pevnou ruku, pohybuje se jak čihající piranha, chce se zahrznout. A urve si, poněvadž mu to myslí. Talent už má v krvi a k rozumu ho vede hlad. Hezoun si prohlížel svůj velký prsten, jako by mu o nic nešlo. Přitočil se ke stolu, natáhl k Paprikovi krabičku cigaret.

„Kouříš, kamaráde?“

Dědek se zašklebil, samou zdvořilostí se div nerozplynul, ruka tancovala nad krabičkou.

„Tak teda s tvým dovolením,“ a mrkl okem zalitým krví.

Bouda jim vycházela. Změnily se pozice, hrálo se další kolo, jejich dohoda pokračovala podle plánu, Paprika bránil a Perus útočil. Jedna báseň. Kluk měl jistou ruku. Nerozházela ho vzdálenost kouli, chmurná vyhlídka, že by mohl klopejtnout a vydat svou kouli napospas soupeři. Paprika mu vydáně pomáhal. Citil se bezpečně, poněvadž dědek byl klasa, uměl druhému zatarasit cestu, jedním štouchem dokázal soupeři překazit hru, že neproklouzla ani myš. Perus se občas usmál:

„Dyž se něco dobře upeče, nehnu s tím ani modlitbičky k samotnému Pánuobu.“

Proto útočil fest, důvěřoval svému klacku, maniakům, finám, fálšim své koule a štouchal jistě a soupeři s ním měl co dělat, čím dál tím víc se uvolňoval, každým štouchem zlikvidoval tři čtyři koule.

„Kluk je dneska ve formě,“ poznamenal Lima.

Perus se usmíval, klopl oči, dělal jakoby nic, občas si nakřídával tágo.

„Ale depak. Mám prostě kliku.“

Paprika opakoval štouchy, táhl to s ním, klidný, věděl, kam tohle všechno spěje. Jestli neseže, bude v rýhle hře jen jeden vítěz. Kdyby klopejtnul, vyhrál by Lima nebo Námořnickej, další z party, co váhl hru barevných koulí. Ale mužou být klidní. Tady to směřuje k jasněmu cíli. I kdyby dělali nevímco, ani kdyby se na hlavu stavěli nebo třeba lezli po stole, vítěz dalšího kola je určený předem a bude jen jeden. Proto zůstává přilepený vzadu, staví se ostaním do cesty, dává jim zabrat, aby Perusovi zajistil přední pozici.

Proč Paprika nevyřídil tu čtyřku? Když se znovu vyhnul čtyřce po úhlopříčce do rohu, inspektora Limu to trklo.

„No počkat...“

Za tím něco vězí. Ta koule byla lehká, úplná hracka, a Paprika ji nezlíkvidoval. Proč ksakru ten starěj Paprika jenom brzdi hru a brání tu čtyřku? Lima nebyl žádněj starěj nádiva. Či je to koule? V tom něco bude.

Lima zahrozil ukazovákem do vzduchu a začal jinak.

„Dávejte bacha, co vám teď řeknu, ponevadž já neisem žádněj starěj blbec a v tomhle nejeđu. Moc zdržujěj hru, ty starěj otrapo. Až já jim na tu boudu přijdu, dostanu je oba do lochu, všiváky, na to vemte jed.“

Hezoun zpozorněl, jeho ruka odhodila cigaretu, svrátil čelo. Kčertu. Paprika polevil, prokouklí jeho obranu. Vlastně ani jinou možnost neměl: kdyby byl udělal tu čtyřku, byl by jedním vrzmem zničil Peruse a byli by v reži oba dva. Kčertu. Tahle hra jim mohla vynést víc.

„Na mě si žádněj šupák nepřide,“ pokračoval Lima.

Chlapi kolem stolu zavřeli zobák, obličje se nakrabatily, oči se hrozivě zapíchlý do Papriky a Peruse. Dědek se z toho hleděl dostat drzostí, podíval se Limovi zpřima do očí.

„No co je? Jesli sem tady navíc, můžu klidně jít. Já nechci nic než si v klidu zahrát.“

Žádná odpověď. Lima kouká do země, Paprikova drzost je zmátla a všechno se zamotalo. Perus lhosejný, bez jediného slova. Hezoun bubňoval prsty do pultu. Majitel baru je pozoroval, asi se do sebe dají. Tramvaje skřípěly. Nikdo nic netřikal. Čas se vlekl.

Paprika se ortepal a začal si otvírat hubu.

„Dyť se nic neděje. Tahle partie skončí a já vypadnu, zmiznu. Mě tu nic nedrží, tady nebo jinde, mně je to fuk.“

Čekal, co to udělá, dál bylo ticho. A tak toho využil:

„A jestli se tady o mně pochybuje, puďu na to, vyhrazju ještě todle kolo a čau. Vypadnu.“

Hezoun podpořil jeho zasutrací manévrt, přiblížil se k Limovi.

„Starěj, hra je hra. Shoda okolností. Kluk útočí a má z pekla štěstí.“ Jeho slovo mělo váhu, ponevadž přišlo zvenčí, byl kibic. „Kluk teď polyká, polyká, posílá všechny do háje. Je ve formě. Za chvíli může klopejtnout: oškubou ho, zůstane jak holátko.“

„No já nevím,“ na to Lima.

A hra se rozjela od začátku, zamotaná. Ale nedávěra trvala jen malou chvíli, protože Perus šel po koulích, několik jich vyřídil, zgusnul si. Dobře si uvědomoval, že mají jedinou možnost — hodně rychle vypadnout. Vyhrát, sebrat prachy a zmizet. Dával si pozor, maked, polykal a polykal, vyřídil i kouli samotného Papriky. Zůstal sám vpředu.

„A kdo ted přide, toho zničim,“ umňoval si v duchu.

Hezoun se uklínil, s ulehčením se vrátil ke svým cigaretám. Lima zarputile otáčel tágo v ruce. Jak to, že mu to nedošlo dřív? Vždyť ta všivárna trvá už hezky dlouho, ti dva si jeli podle svého, polykali koule. Jak to, že mu to nezapáľilo, po třiceti letech u policie a toho času co už strávil u zeleného sukna... jak mohl být tak naivní? Ted už nemůže otevřít zobák, ponevadž ti dva se nechali nachytat. Všiváci.

Tři tisíce v malých bankovkách vysázel Perus na zelený potah,

ruce se mu třásly, rovnaly bankovky, vytahovaly je ze žlábků.

Lima se užiral, vzreky se neznal. Klopil oči. Jak je mohl pustit, ty dva krokodýly. Už dlouho ho takhle někdo nevypekli. A co je horší... hra skončila, kdo se našel, ten si pošmák, kdo utřel hubu, holt zůstane na suchu. A jemu to nezapáľilo. Zamumlal mezi zuby:

„Čuby.“

Perusova ruka zatáhla zip na kožené bundičce a chlapec vykročil. Paprika šel taky, vyrazil směrem na ulici.

„Tak dobruu, hoši.“

Na druhé straně ulice, skoro na kolejířích, zabrzdlilo auto a našlo ho. Hezoun si sedl dopředu. Počítal, chvíli to trvalo, pak rozdělil peníze. Cigáro mu v puse lítalo sem a tam:

„Tak tohle je moje,“ a ukázal na nejručnější část: tři tisíce pět set cruzeirů dělal podíl šéfa.

Zbytek podle dohody. Paprika dostal dva tisíce a Perus taky dva.

Byli podělení. Auto jelo. Bankovky jim dodaly klid, potom to zhodnotili, a potom si ti dva postěžovali, že životy v Jany z Arcu jim mohly vynést i deset řáců. Tak lehká hra, úplná hračka. Nebýt starého Limy...

„Je jak drak.“

Hezoun napřáhl ruku, ukázal na bankovky. Klid. Ať si vzpomenu, že začali večer bez floka, a hned vyhráli.

„A stálo to za to.“

A k řidiči:

„Slápněte na to, šéfe.“

BARRA FUNDA

Byla to jedna z řady hospod. Malická, plná špiny, a v tuhle dobu, s bzucícími mouchami, ještě tmavší a ošunělejší. Ale měli tam televizi, zrovna vysílali zápas ve volném sřtlu, a Hezoun se uveleblil na stoličce u baru. Perus si objednal bílou kávu.

Starý Paprika se optel u dveřní hospody.

Ramena mu klesla, hlava visela nad dlaždicovou podlahou,

a jak tam takhle stál zkroutený, vypadal menší, než byl. Vrazil si

ruce hluboko do kapes. Jeho oči hleděly do dálky a pozorovaly široké ulice, které se rozbíhaly, klesaly a ústily všechny pod viadukt, kudy oni před chvílí prošli. Už se něco nachodili teplou nocí! Jeden kuli lečník po druhém, okukovali stoly, zvažovali, pomalu studovaná hru. Nemluvíli. V tichu je bodala klidná, ale vřítavá potlačovaná myšlenka, už si zamračené měřili jeden druhého. Šli společně, ale už se chovali jinak a po pravdě řečeno už nebyli spřáhnuti. Hezoun, držejší než ti dva, reptal a otravoval, dokola jim omílal, že životy v Água Brance mohly vynést víc. Urážel. A napětí rostlo. Kdyby se nehledali, mohli se zle poštekát, ještě by se nakonec chytili a raři — byli by se do sebe pustili a pak by jeden druhého div nesežral.

Paprika to zarazil. Tohle znal jak svoje boty. S jídlem roste chut. Jeden by druhého rozcupoval, vzájemně by se roztrhali. Dědek jim připomněl, jak to dohromady dobře zvládli. Když budou makat všichni tři, pomáhat si, kulábřik jim vynese víc, rozvinou akce podle toho, jak se situace vyvrbí. Přece se nebudou vrhat do každé hry jak hladové pirani. Ať mají rozum a neblnou jak nějaké nádiva, co nikdy nezavradil o prachy. Vypadá to, že jim šestř pětice, jsou v konnici a šřouchají festové — už přeci vyhráli v Água Brance. Tak klid, ponevadž noc je jejich.

Souhlasili, přestali se kohoutit. Potloukali se pak od Horní Pompei až na okraj Perdizes. Tam hrál Hezoun, malou hru, která vynesla dvě stě cruzeirů a něco, ponevadž kavka se nějak polekala a najednou přestala hrát. Dali se pak alejemi, které vedou dolů do Barra Fundy. Tápali.

„Hej...“

Zdvižená paže. Tak zdravili známé machry v místech, kudy procházeli.

Ale byla sobota večer, a tak prošli i jiné koury, ušlápnuti, smutni.

Půvabné pohupování pěkných stěvců lidí, kteří vesdě odpočívají na chodnicích.

V těch jejich čisřích a osvětlených ulicích s dráhými auty a objímajícími se milenci, každý den sváteční oblek — to byli lidé dobře vyspalí, dobře obleteni a klidni, z rezidenci v Água Brance

a na okraji Perdízes. Sliní a čisti mladíci se s úsměvem potulovali teplým večerem z klábosilí. Občas se kolem minly povykující děti na kolečkových bruslích, s koly, drahými a barevnými hračkami.

Ti žili. Paprika, Perus a Hezoun tam byli cizí. Ruch a šum je ničel, hnal je odamtud pryč. Nepatřili k těm vymydleným lidem jdoucím za zábavou, nechtěli se tam ve své kůži. Byli tři tuláci, co shánějí žvanec, jak se dá, bez vindry. Ubožáci. Když se budou štvát kvůli prachům, pořáčet se sem a tam a div si nohy neušlápou, když půjdou do té pekelné hry na zeleném sukne, budou vymyšlet lum-párny, když policajny na potkání podmáznou, když tohle všechno perfektně zmačkou, budou mít co jíst a co na sebe na druhý den; když je potká smůla, když jim akce nevyjde, nikdo jim nepodá ani lžičku čaje, budou celí nevyspalí a hladoví a bude jim hrozit křimínál.

Tamti mají o živobytí postaráno. A jejich děti budou muset čistit boty na náměstí a na nárožích, mýt auta, prodávat kytky, prodávat buráky, prodávat noviny, hřebeny a četví co ještě... záviset na soucitu lidí, kteří chodí kolem po ulici. A jako dospělí chlapi nebudou krást penězky v nacpaných tramvajích, ani utřkat z kasařen, nebudou se potit nad zeleným suknem, ani nebudou mít zapotřebí dělat pasáky, dávají se do kupy s prostitutkami, aby se o ně staraly a dávaly jim peníze.

Všechny tři je spojoval stejný pocit a hnal je pryč. Nebyli odamtud. Museli jít. Vypadnout.

Tak horká noc, taková otravná! Bzukot rozružených much v hernách, kde se klábosilo, tlachalo, ale o dobrou hru tam člověk nezapadl. Existoval jediný možný směr — do města, kápnout na vysokou hru. V Barra Fundé si nezahráli.

Byli v té hospodě u tramvajových kolejí.

Nevydážděnou ulici přiběhlo toulavé psisko. Před starým se zastavilo, zvedlo čumák, jeho klidné oči očekávaly od Papriky známý pohyb. Starý se díval do země. Pes se díval na něj. Dědek a ne vyndat ruce z kapes, a tak pes odběhl a začal očichávat věci na cestě. Otočil se zpátky, hledal starého očima. Nic. Pokračoval ve svém čmuhání po ulici, očichával věci, o kterých doufal, že jsou k žrádlu a které spore světlo stěží zasahovalo. Chvillemi se otáčel,

čekal, ve špinavé hlavice držela jakási naděje, oči znovu vysílaly prosebný pohled. Starý psa pozoroval. To je legrační, on je vlastně taky takový tulák. Ubožák, otrapa, jako ten pes. Úplně stejný. Taky se celý den musí ohánět, shánět kus žvanec. Nikdo mu to neulehčí, nikdo mu nepodá lžičku čaje. Zkusil podfuky, zkusil krást, žebrot zkusil, i když prosit o almužnu, to byl poslední prostředek, ke kterému se uchýlil.

Pracoval na zemi. Natáhnout se, vyhnout si kalhoty, vystavit otok, co se mu dělal na špinavých nohách. Děravé škrpály pokryté blátem měly úplně sešlapané podpatky. Když měl kliku a trpělivost, ale taky patřičnou dávku mazanosti, nasadil tupý výraz a natáženou rukou čekal, něco káplu. A už se vydělávalo, můj ty dobrý! Ježíši z Pirapory! Po troničku, po desetičku se zmohl na malé jmeníčko a šel si to rozdat do herny.

Jenže osud na něho nesesal jen smůlu, poslal mu do cesty malér, přišli poldové a otravovali, v poslední době byli podezřívají jak fyzili. Byli nadržení. A větrili. Když slohnuv v tížnici jabko, zaváhal. Div neuklouz, taktak že ho nečapli. Smůla se mu zrovna lepila na patvy. A hra? Co mu je platný, že je machr, rváč, celej žhaverj do velkých partií, no co je mu to platný? Bez kapiálu se žádnej ubožák nevybábrá z byrudy. Mizernej zkurvenej život. Žije jak bezprizornej pes. Jeho oběd bylo to, co shtnul s kotalkou u Jany z Arcu, někdy v těch deset večer.

Psisko zmizelo na konci ulice.

„A co ta moje černá holka?“

Jeho černoška se jmenovala Maria a pomýšlení na ni ho nezně zalechtalo. Dva tři dny ji neviděl, tu černou holku, byla to jeho černá ženská, prodávala po večerech ve světle kina v Moínhu Velhu praženou kukuřici, buráky, cukrovou vatu, s vozíčkem, a se šátkem na hlavě, a čekávala na Papriku ve své barabizně v kolonii v Piqneri. Dávala mu najíst, jedli a pili spolu, dováděli. Jako děti. Ale dědek se částo zachoval jako šejdíř a ukradl jí nějaké peníze. Když ho černoška přištila, vzbuchla a chytili se. Jo, ta měla pro strach udělaný. Ale moc rychle je to zas přešlo. Černá opakovala, že je hrozně nestydatá černoška, protože má plecky s bílochem a vzdávky ho znovu a znovu pustí dál. V koutku úst se Paprikovi udělala šibalská

rýha. No jo. Ale teď jsou prachy, něco přes dva tácy, noc ještě ne- skončila a situace vypadá slibně. Ty prachy se v zápalu hry nejspíš rozmožejí. A Felipe je fajn kámoš. Tak až se bude vracet z Lapy, zajde Paprika na tržiště, zajde k Felipovi, ke kamarádovi, co prodává v koloniálu. Udelají dobřej kšeft. Černá dostane hromadu věcí, že bude mít o živobytí postaráno na kolik dní. Přejde do baráčku, už trochu strknuje kofalou, pytel na zádech ho bude tížit, a velká radost určitě naplní srdce tý jeho černý holky.

„Dneska máš vystaráno, holka.“

Jak tak stál, viděl se někde jinde a fantaziroval, Paprika, rychlá piraňa, co uměla mistrně zmašť a potupit soupeře, starý expert, který pod zdanlivým klidem narařčil nejednu lumpárnu, byl jen zakřik- nutý staroch.

MĚSTO

Jedno, dvě, tři, tisíc světél na Jánské tídě.

V partě postávající na rohu jich bylo sedm a jedna ženská, holka jednoho z nich. Bordelové řeči, mluvili o někteřích, co to dřív naplno rozřázcili v podsvětí. Ten a ten provedl to a to, skončil v lochu. Tamtoho zas potkalo štěstí, shráblnul v koníčkách dvě stě táců, zkrátka si dobře zařídil život — dneska mu patří to a ono; ale zas jiný, jeho parták, to přehnal s marjánkou, zcvoknul se a teď chodí po ulici a mluví sám se sebou; jedna zas pořezala jinou v sících bitvou, ona to byla její švadlena, ale chodila jí s mužským. Ať jde do háje! Perus nemluvil, ani neposlouchal, ani nemyslel na kulábfík v Alpeké vile; byl daleko a počítal světla na ulici, kudy se skřípením projížděly tramvaje a auta svištěla jak střely. To byl chlapcův zvyk, počítat věci. Věděl například, kolik modrých koulí ten a ten udělal v které partii, kolik tramvají projelo za půl hodiny. Neóny zhasínaly, rozsvěcovaly se, zhasínaly, jedna, dvě, jedna... To cvičení ho bavilo. „Ty jich ještě pěknějch pár slízneš, než se v tom naučíš chodit, ty jeden zelenáči!“

Tohle slyšel jednou v Osascu z Hezounových úst. Nějak ten- krát chvilku nedával pozor, neměl dost pevnou ruku, klopetnul

a zmrštil koule v jedné partii za víc jak za tisícovku. Hezoun byl na koni a dal mu co proto. Chlapci se ten večprask vůbec nezamlouval. Dobře, prohrál — byla to zatím první partie, ale přišel o to, co bylo jeho. A bylo mu moc dobře, když si mohl takhle už počítat věci. Parta těch sedmi se bavila vykládáním historek. Hezoun měl sako přes ruku, polobotky už podruhé vyčištěné se mu leskly, pravá ruka s dokonaleu manikýrou cestovala nahoru a dolů, držela ame- rickou cigaretu. Kolem jezdily tramvaje.

Město předvádělo své noční páčky, ženy i muže. A když je hluboká noc, i ten pes na náměstí Republiky je hezčí. Elektrické světlo na všechno vrhá klid. Bledí, před chvílí probuzení, vycházejí do terénu pasáči s kruby pod očima, toulavi pobudové, známé firmy, kavky, zahořklý výraz, vrásky, table... okolo chodili chlapi půvabná žena ve společenských šatech jde po ulici s vyzývacou smyslností, drobnými krůčky, oči má zeleně namalované... „no nic moc,“ povídá jeden, aby se odškodnil za to, že ji nebude mít... ale jeho oči jí žádostivě sjedou po bocích... zelenáči v kulábru vedle rafinovaných mazáků přes dostihy, nebo dobře obleceni lidé, pasáči nejvyšší kategorie, kteří vypadali na poslance, senáto- ry, a koukeji, on je to obyečejnskej hráč... pouliční prodavač, co si vydělává na žvance podfukem, prodává hřebeny, co se neklámou, profesionálky, holky, ti byli v tuhle chvíli v plné akci... i teplou- šové se vyrojili, dva zrovna prošli kolem, veřejně, jak zamilovaný párek.

Ti všichni byli São Paulo v tuhle hodinu.

Pěkně všivácká hodina pochybných existencí.

Paprika, Perus a Hezoun se postavili u dveří Jecy, hospody, která byla největší centrum pobudů, na rohu Ipirangy, neměla za- viračí hodinu, její oko svítilo celou noc. Nahorě zhasínal a rozsvěco- val se neón — venkovan pokuňující z dýmky.

Tam to aspoň zvenčí vypadalo dobře. Centrum, které žilo na- plno, a kdo by to viděl a neznal, řekl by, že si tam jenom v klidu užívá pár bohémů. Ale mystické elektrické světlo, tajemné jako oni sami, zakrývalo jen blede existence trpící věcnou samotou, studem, tíhou ponížení, živořící blede chlapy, bylo lhostejné, jestli mají

boty za čtyři tisíce, každý se svými trablý a bez jejich řešení, se sklenicí piva, klábosením, zvržením kávy v šálku, žili společně, ale každý jak ostrov v moři, uzavřený, jak kládivo bez násady. Urcité ne bez přičiny se tamhleťta paní, hubené strojeničko, holka ještě hodně mladá, sesula na stoličku v koutě a v očích se jí zračil smutek krotké fenky... Když na asfaltu zahrčel černobílý policejní anton, ve většině očí se objevilá všeobecně známá pravda. Šupák patří do lochu.

Hubená postava, frajersky se nakrucuje, při chůzi podupává, no ano, celá se vlní, ruce v kapsách, cigareta v zobáku, mulatka Teleco z Jánské třídy. Obledená chodí jako chlap, ženská, co má ráda ženské. Váhl to v kartách, umí se ohánět břitvou, dokonce i kulábr hraje. Mariánku hulí jak ostří hoši. Víc než dost zkušenosti leželo na těchhle bedrech, pět let si odkroutila v lochu na ženském oddělení Alegrie. Po straně se šuškal, že si tam Teleco přišla na svý, a že když jí pustili, začalo jí to lizt na mozek a musela si sehnat milenku. Mulatka měla ulízanou hlavu a rovné vlasy si natírala olejem. Chovala se jak chlap, když se s někým chytila, rozdávala kopance, znala všelijaké finy a nedala se, nikdo nevyváznu bez úhony. Proto celé podsvětí její zvrácenost respektovalo.

„Hej, mládenče!“

Křikla a dloubla do Hezouna. Popadla ho a zatáhla pod plátěný přístřešek. Teleco, přebornice. Frajer jí nemálo visel a ona ted spustila litanie. Trajdá sem a tam, tam to stálo za kulový, onde potom narazila, je bez floka, kšefty žádný.

„Jo, frájo, sem na dně.“

Chvilku si šuškali, klábosili.

Kolem jezdily zvonící tramvaje. Starý Paprika rozvláčně řečnil, přitom rozkládal rukama. Už asi tři hodiny měl škrpály klidanko rozšněrované a v nich se mu vrtěly bosé nohy. Ale starý si toho nevěšmal, měl svoje pohodlí. Chlapec Perus byl fěšák, ale nevěděl o tom. Manekýn, jak říkají ženské. Pravda, špatně obledený, ale byl pěkný s tou svou širokou hrudí přiměřenou k výšce, k tělu prozrazujícím mrštnost. Mladoučký manekýn. I ty jeho hadry mu svým způsobem slušely. Ale on si nevěšmal ani toho, že ženská z party na něm může oči nechat. Štěně Perus myslel na kulábrík v Alpské vile a počítal světa.

Hezoun jí strčil jednoho kohouta, padesačku, mulatka Teleco jí zasunula do levé vnitřní kapsičky u kalhot, protože v pravé přední kapsičce nosila po způsobu mazáků zapalovač, maličký, šikovný. Sebrala bankovku, ani se nepodívala, kolik obnáší, utrousila poděkování, vytrátila se.

Sedmičlenná parta se začala rozpadat. Odešel jeden, odešel druhý, pak ženská se svým milým, hovor přestal. Zbyli tam Paprika, Perus a Hezoun.

Noc postupovala; všiváci pomalu procházeli ulicemi.

Dostali chuť si zahrát, zas je to popadlo. Moc potřebovali rozmnožit vyhrané peníze, dát je do hry, poněvadž noc se chýlila ke konci a jítro bylo na spadnutí. Obejít, vyzkoušet, prolézt všechna doupatara a bezky rychle, dokud ještě svítí neóny. Chytila je horečka. A vyrazili, a ani nechtěli vědět, jestli dělají dobře nebo jestli dělají chybu.

Vsichni tři věděli, že po zhasnutí neónů jim město dá zbytky a odpadky. Jedině to. A v duchu odhadovali možnosti ve třech čtyrech doupatech, kde to buď může vyjít, nebo se zruinujou; u Amerikána v ulici Amadora Buena, v Obecnáku na náměstí Svate Effigénie, u Martinelliho, v Ideálu, možná ve Zlatém tágu...

Přejít Jánskou třídu, dál po třídě Ipiranga. Zahnuli do ulice Amadora Buena.

Úzká, tmavá ulice. Všude trhlíny v dlažbě, ňounové čučeli a pobudové se potulovali. Kurvy otáčely hlavy vpravo, vlevo, dopředu, lákaly mužské. Přehnaně zmalované obličejce a obarvené vlasy, opíraly se o věčje dveří, přezývkovaly, hodné kouřily. Postávaly po nárožích, nafetované, aby znova obstály na ulici.

„Krasavče, dej mi cigáro.“

Oči nehybně, přezývkující ústa, muži chodili kolem, vybírali si...

Těsně šaty obepínaly tělo, přehnaně hluboké výstřihy ho odhalovaly. Některé se smály, samy mužské vybízely, prozpěčovaly si, vyzývavě pokrýkovaly, mtkaly jako malé holičky, když se snaží dosáhnout svého roztomilosti. Občas se vytvořila dvojice, ona šla vpředu k domu, klíč v ruce, muž za ní. Nafetované. Amador Bueno byla smutná ulice.

Spousta tlachání. Ospalost, hlad, povaleci na lavicích kolem stěn. Spousta řečí vedla ta snědá a bledá cháska u Amerikána, v povětřném doupěti. Útročišti, kde se chmatáci, pasáci, hráci a nej-různější ganeři míšili s poldy a kšeftari se vším možným v drobném i ve velkém. Když se někdo potřeboval s někým sejt, Amerikán na to byl ideální, ať potřeboval projednat cokoliv. Tisíc a jeden kšeft se tam zpunktoval. Pracovala tam nejrůznější esa od pobudů obejdou-jících po nádražích až po obchodníky z ulice 25. března. Zkrachovali i činní poldové, chlapi od Pořádkových sil se tam svorně scházeli s ganeř. Nechyběl tu čistič bot, manikýra, vzađu holice.

V tu sobotu se ale peníze po stolech nekutálely. V herně s víc jak dvaceti stoly člověk o hru nezapadl.

Šli to prozkoumat. Všichni tři bloumali mezi stoly, procházeli napjaté, beze slova, ohrnováli rty, kopali do věcí na rozbité podlaze. Byly tam mouchy, kouř, vedro. Prázdné stoly bez koulí, tága na svých mistrrech. Šum hovorů, kartáče čističů bot svištěly v pravidel-ném rytmu, z holičství zazníval smích. Okolní ruch otravoval.

„Bylo to na pendrek. Otočíme to.“

Vrátili se na Ipirangu, stejně horečně kráceli dál.

Už zdálky ho mezi dvěma jinými muži rozpoznali, v kvádru z leskleho tropika, v obvyklé póze s rukou napůl v kapse. Přišli blíž, ponížené pozdravili, snažili se zapříst hovor, byli zdvořilí. He-zoun úslužně nabídl americké cigarety.

Na rohu Svaté Effigénie totiž padli na Řízka, ostrého hochá, mistrně zvládajícího techniku kulečnicku. Byli ve městě, a ještě i v ji-ných městech, přeborníci a machři, co dokonale uměli zlikvidovat všechny koule a uzavřít partii. Měli jméno a byli známí široko da-leko. Moc jich bylo. Chlapík, Paramá, Detefom, Práče, Lincoln, Rutička... To byli umělci zeleného sukna. Ale Řízek... jestli byl někdo, kdo kulečnicku opravdu hověl, tak to byl on. Mnoho z těch, co se do něho pustili, splakalo nad výdělkem, nejednomu expertovi skláplo, nejeden sekáč, když skončil, tak nevěděl, čím je, a chodil zni-čené kolem stolu jak slepá sůva. A mnoho patronů vysoké hry se zruinovalo v sázkách, kam se přisazovalo do víc jak dvaceti tisíc. Chlap vyrostl, získal slávu. Dávali to jako zajímavost dokonce i v televizi, aby ho lidé poznali. V novinách vyšla reportáž s jeho

jménem a fotkou při hře a stálo tam: „ŘÍZEK JE V KULEČNÍKU POSTRACHEM KAŽDÉHO SOUPĚŘE!“ To byl Řízek. Bylo na místě dát naievo respekt a úctu a tiše a s citem zachovat odstup.

Mladý, malíčký, s dětskýma očima, vyzáblý jako všichni machři přes kulábr, kteří nachodí kolem stolu kilometr, nikdo by to do něj neřekl, do toho muzíka postávajícího na rohu Svaté Effigénie, který teď pokynul Paprikovi, Perusovi a Hezounovi. To chtělo vidět... Zepřít se v Goiásu, v Curitiba, v Pórtu Alegre, v Riu, ve Fortaleza... Nad jeho pověstí zůstával rozum stát, jeho hra vyvedla z míry všechny velmistry.

Jestli někdo opravdu hověl kulečnicku, byl to Řízek.

Ale hráci horeče se neubránili, rozpalovala je a popoháněla. Rozloučili se s největším kulábrovým esem v celé Brazílii, leh-kým a pevným krokem se dali po Svaté Effigénii, ulici patřící pod-světí jako jiné, které touhle dobou spalý. Došli na náměstí Svaté Effigénie, z jedné strany kostel, z druhé kulečnick.

Jejich boty hloučně klapaly po dlouhém dřevěném schodišti. Rychle šli nahoru. Najednou je napadlo brát pro legraci schody po třech. Perus s Hezounem skákali, rozdováděli se. Paprika zakopl, taktak se zachytil zábradlí, rty sevřené úsilím. Kumpáni se zastavili o něco výš. Zasmáli se:

„Spad si z koně, co, starče?“

Schodiště je konečně zavedlo do herny.

„Pod sem, kluku!“

Piraña čhala na kořist.

Sorva vešli do Obecnáku, uslyšeli hlas toho černocha, jak volá Peruse, a bylo po hraní a všechno ostatní se slilo, zešedlo. Tma nad stoly, herna tichá, pohozená tága, špačky na podlaze. Světlo jen u baru Obecnáku, jinak zejícího prázdnotou, žádný parták do hry.

Takové to podezřelé ticho před bouří.

Piraña čhala na kořist.

„Pod sem, kluku.“

Černochoch, který na chlapce volal, se opíral u baru. V bílém, lesklá kůže, drahý klobouk, obrovský kulatý obličej, nečestně se usmíval na plnou hubu.

Chlapec Perus se bezděčně pokusil udělat čelem vzad. Hezoun to zamítl, jeho ruka se zastavila dlaní vzhůru, nutila ho:

„Musíš to zvládnout.“

Piraña čhala.

Chlapec šel a se zlou se porázal, byl to Silveirinha, černý polda. Peruse to vyvedlo z míry, dopouštěl se chyb, nejdřív zůstal zakřiknutě stát a nic neřikal. Jako k zemi přibylý.

Hezoun se postavil o kus dál, klidný; Paprika se uklidil do tmy za jedním stolem, přikrčil se a čekal. Pěkná hra! Jdou za ní a padnou rovnou do spárů policajťovi. Pěkně svinskéj malér. Jen chlap u pokladny, co počítá bankovky a šmíruje za kulatými skly brýlí, jako by nic neviděl. Jen on a Silveirinha.

Piraña čhala na kořist.

„Tak co, kluku, už máš zaplacený daně?“

Vytrvale otravoval, dlouze si chlapec měřil. Tady se mohl kasat, poroučet, tady to měl pod palcem, zas a znova provokoval, tady byl velký šéf. Běda tomu, kdo otevřel zobák. Odlepil se, obešel Peruse. Čekal, až promluví.

Chlapec jako by měl v krku kneidlk nebo se mu tam vzpřícila kost. Chtěl myslet na všelijaké věci mimo, hloupě se snažil navázat nit, začal vzdýcky od stejné myšlenky, ale brzy se nit přetrhla, vrátil se na začátek. A pořád dokola. Nebylo to poprvé, co měl chuť jít si zahrát do Alpské vily. Kdyby měl kliku... Zas se mu do krku vrátila ta věc, uviděl Silveirinha, myšlenka se ztratila. A znova uviděl Alpskou vilu. Pověstná „vila“, o které mluvili všichni hoši od kulábrů; tam to Perus roztočil. Silveirinha. Myšlenka zmizela. Kneidlk v krku. Vyslal prosebný pohled k Hezounovi, němě žádal o pomoc, ruce jako ochrnuté, svaly ve tváři jako ochrnuté, kneidlk v krku rostl. Tak rád by promluvil. Ale v té své pokorné zakřiknutosti ze sebe nedokázal vypravít ani slovo. Úplně zruhl.

Piraña čhá na kořist.

Paprika to sledoval. Tyhle strandičky, tohle ponižování znal jak svoje bovy. Chce to prachy, aby se mu zaccpala huba, a Hezoun ho bude muset uchláchnit nějakým žvástem, poněvadž ten se s chlápkama od policie zná. Taková klasa jako on se vzdýcky vykroutí z konfliktu se zákonem. Když to bude vypadat moc zle, He-

zoun nezradí, dá si tu práci, přijde to urovnat. Nedopustí, aby se kluk dostal do kriminálu proto, že v tom neumí chodit. Měli svoje dohody, šli si na ruku, určité se dohodnou.

Ale čas se vlekl.

Černochova nestydatost pak najednou přesáhla meze, Silveirinha chlapci šlapal po nohách podpatkem a smál se.

Pokladní z Obecnáku si chlapý měřil přes brýle se zlatými obroučkami. Opuštěné stoly, světlo jen nad pultem. Chlap u pokladny pokukoval. Takhle vzdýcky končila noc v Obecnáku, Silveirinhové rajónu. Jak se objevil neznámý pobuda, tvář, kterou neznal, polda zaútočil, nemazal se s tím. Vzdýcky to šlo jak po másle. Každou noc totéž a chlap u pokladny se jen díval. To bylo normální. Vyzývavě se mu smál do očí. Provokoval, vysmíval se. Jeho podpatky už nedrtily chlapcovy nohy a Silveirinha pořád buzeroval.

„Tak kdepak máš penízky, co, kluku?“

Drobnými krůčky obcházel kolem chlapce a pořád se smál. Perus upřel vyděšené oči na Hezouna a myšlenky se mu zmateně honily hlavou, čelo měl vlhké potem, na čele mu ležela tíha.

Cože! Přijde si do Obecnáku zahrát a místo toho se tady má dostat do polzanice? Kčertu. A Silveirinha před ním, šlape mu po nohách. Černocho, a všechno na něm zrovna svítilo — kůže, sítěvice, hedvábná košile, kravata, bílý plátěný oblek, nehty, zlatý zub...

Sakra. Ten vlk ho drží ve chřtánu a on je bezmocný jak zatoulané tele. Zutřívě si máčkal prsty, ale nebyl schopen vydat ze sebe ani hlásku.

„Ale chlapěčku...“

Vzal chlapec kolem ramen a to byl jasný pokus obrát ho o náprstní tašku, jak to dělají kapsaři a chmatáči vůbec. Polda byl vyšší a silnější a Perusova ramena se choullila, chlapec se potil v kožené bundičce a jen stěží ubýbal, bránil se.

Hezoun stál o kus dál. Těch pět metrů, které je dělily, byla nekončetná vzdálenost. Fízl už se chlapec nabuzeroval víc než dost, už si dovoloval přespříliš. Takhle to policajti dělají, když má být po jejich. Zraňují podle libosti, dělá jim to dobře, jen tulák ví, co se naotravujou. Jojo. Když člověk bude někde vykládat, co obnáší život ubožáka, mastřáci, co si žijou jak v bavlnce, nejspíš řeknou, ať

neřuká. Jojo. A když člověk pošle takovýho drzýho parchanta do háje, trhne mu jednu pěsti mezi oči, kuchne ho do ksichtu nebo mu udělá díru doprostřed myslivny, je hned moc zle, jeden to odnese kriminálem. A přitom jsou to mrchy sviňácký a hlouzni kořistný. Chají na kořist jak pirani. Takhle po klukovi šlapat, buzerovat, snažit se ho obrát... Jo, ochránce zákona. Podíval se na Silveirinha, vztek s ním zalomcoval. Řekl by mu hezky od plíce, co si o něm myslí, fyzloví nafoukaným, ta hrozná chuť ho praštit. Kdyby Silveirinhovi přel tel po těle britvou, určitě by ho s ní nechlátil, na to může vzít jed! S chutí by to udělal sám. Ten hajzl by skučel a on by ho rozpáral od shora až dolů, čepel ovládal mistrovsky, britva by polnoučku pro- jeła sakem a šla by rovnou na tělo. Nejdřív by řval, potom by se ten pes svíjel jak zašlápnutej červ na zemi a pak by se na něj sesypaly kopance do bedny a do žeber, se vším všudy, co takovej všivák zaslubuje. Hezoun si ho představoval, jak s otevřenou hubou leží narazený na podlaže, s vyplazeným jazykem, a kroutí se jak přepů- lená žížala. Nebo jak krysa utlučená k smrti. Stačilo by vzít ho britvou. Podříznout ho. A šmytec.

Jenže to udelet nemohl. Je vagabund, a tak musí mlčet, nasucho polknout, strpět to a lisat se jak pes. Zdvořile požádat „bude tak laskav“ a dát mu peníze, provizi, smírné, aby zachránil Perusovu tvář. Chuť kuchnout ho, tu měl velikou. Jenže byl pobuda, a tak mlčel.

Malé Paprikovy oči se zastavily na poldově bílém obleku. Energicky se narovnal, vstal.

„Hele, kluku, chovej se jaksepatří, no tak, kluku. Kdepak sou penizky, co?“ — a prstem ukázal příklad: bankovky, které počítal chlap u pokladny. „No tak, nedráždí mě, kluku.“

Paprika se taktak držel. Poldovo dotírání, které chlapec musel snášet, už trvalo příliš dlouho, táhlo se a otravovalo. Už si užil svoje. Do pékný kaše se dostal, chudák... A je z toho skleslej, pěkně skleslej, ani nepípne. Přibítej k zemi, jak solnej sloup. Silveirinha? To je sviňe. Čeká jen na Hezounův pokyn, a hned vyrazí, sehraje svou roli a buď to slízne, nebo mu jich nandá — pomyslel si. Každá sviňárna má své meze. Představoval si, jak by ho nakopnul, a šel by na Silveirinha už s tágem v ruce. Kopal by ho do ledvín, mezi

nohy, potom by zkopal ten jeho sádelnatej ksicht. Pěkně špičkou boty, aby to stálo za to.

Tyhle i jiné myšlenky se střely s přítomností a náramně rychle ochladily.

Jenže čeho by tou rvačkou dosáhl? Sklopil oči, pobuda je vzdycky lump a nic víc. Takhle, přesně tak je to vzdycky: policajt má nad tulákem vzdycky vrch. Starý se stáhnul do sebe; bolelo to, ale Paprika se uzavřel. Rukama i hlavou prosil Hezouna. Ať to srovná.

Frajter mulat se přiblížil.

„Ten kluk patří ke mně,“ usmál se zdvořile, víc prosil, než mluvil. „Můžem se dohodnout, ne, šéťe?“

„Takovou řeč si dám líbit, Krasavče. Proto si tě vážím,“ rozkošnicky se usmál. „Ty si můj člověk, Krasavče.“

Jeho výsměch tím „Krasavcem“ pokračoval...

Tvářil se zlomyslně, spokojeně. Všiváci to vzdali. Ted se vybarvili: jsou to kumpáni, povaleci a spojenci, a Hezoun je vede. Mají prachy.

Hezoun dal znamení, ukázal kumpánům na schodiště.

„Dát si odchod, vypadnout.“

Oba sešli dolů, zdepani, vražedi do věci kolem sebe, nohy se jim podlamovaly. Uši jim hořely. Počkají na náměstí.

Drze objednal pítí, ukázal na stoličku, posadili se jako sobě rovní. Jako kolegové. Hráč a polda si byli hodně podobní — oba ohozeni, stěvíce se oběma jen leskly, mluvili stejně měkce a mazlivě, a kdo by je viděl a neznal, těžko by se mu hádalo, kdo z těch dvou je policajt a kdo hráč kulečnicku. Ladili ve všem.

Silveirinha a pan Macieira svorně, ruku v ruce. Usmíval se, poplácával ho se srdečností spíchnutou horkou jehlou a k vlastní potřebě.

„Tak jsme se tu sešli, kamaráde,“ a k chlápkoví u pokladny — „tady náš přítel platí.“

Oslovoval ho kamaráde, pak zas náš přítel...

Hezoun to snášel, musel na to přistoupit. Zaplatil koňak. Polda ví, že má jiné zástojce, a tlachání schválně protáhne, baví se. Cítil, že už to dál nevydrží, že vybuchne, nedopadlo by to

dobře. Vzdal to, sraštil čelo. Odkryl karty, ukázal pětistovku. „Bylo by tu tohle.“

Honem se zvedal, pustil bankovku, omluvil se. Vyzrazil k dřevěnému schodišti, v ústech hořko.

Silverinha dopil, strčil bankovku do kapsy, prohlédl si nehty.

„Tak nashle, kamaráde.“

Až dole na náměstí ti tři ještě slyšeli jeho hlasitý chechtot.

Nerekli nic, šli pryč. S pocitem poražených, ten pocit je tížil a ponížoval, spojoval je, šli dál pomalu, zranění na duši.

Bezmyšlenkovitě se dali přes viadukt Svaté Efigénie, ochable, zasmušile. Jen vpředu bylo slyšet pleskání Hezounových kožených podrážek. Chutí hrát je úplně přešla a nevnímali mírný vlhký vítr, který jim teď ovíval tváře a nohy. Tři hlavy svěšené. Byli tři pobudové a nic nezmohli. Šli dál, potupení.

Starý viadukt Svaté Efigénie, letitá stavba, stál s majestátností odpovídající jeho stáří a v této chvíli klidu vypadal ještě starobyleji. Starý viadukt a spousta obrovských nových budov čnicích vzhůru k nebi, teď spících. Při pohledu shora bylo údolí Anhangabau jedno velké ticho se dvěma četnými pruhy asfaltu. Chlapec Perus se na ně díval. Krásné je to údolí, takhle v tichu stojících skútrů, se stromy a s opuštěnými auty. Nahore měsíc, chlapec se na něj zadíval. Vpředu se už rýsoval obrys kláštera svatého Benedikta, také dýchajícího klidem své starobylosti. Světlo pouličních lamp vrhalo kolem sebe klid...

Třetí ponížení na bedrech, zadržovaný hněv, nálada pod bodem mrazu. Jen občas se po sobě podívali, suše, bez poznámek. Co mohli dělat? Byli tři vagabundi, a tak šli.

Vejpřask, prostě dostali vejpřask. Starý je předešel, podíval se na ty dva. Byli na tom stejné. Pohledy všech tří se setkaly a Paprika, Perus a Hezoun se na pár minut zastavili. Ticho teď tížilo, ti tři se na sebe dívali, žalostně, beze slova.

Dole v údolí sebejistě zahrčelo auto, využívající klidu noční hodiny.

Bylo v nich utrpení, bolelo, drtilo je.

Starý Paprika zaskřípal zuby, pokusil se o grimasu, cítil potřebu něco říct, nutkání říct třeba, aby se nebrali tak vážně, zkrátka

přišel průšvih, a to, koneckonců, když se člověk musí všelijak protloukat životem... Pootočil hlavu ke kumpánům.

„Udělati by z člověka úplný hovno, hoši. To už ani není svinstvo, to je svihárna.“

Nebylo jim vůbec do smíchu. Ticho je tížilo ještě víc.

Ne snad kvůli penězům. Přijít o pět set cruzerů není žádná rána pro někoho, kdo se pouští do partii, ve kterých jde třeba o dva tisíce, nebo zas kolik dní nejl, když bojuje u stolu. Peníze se rodí ze hry a pro hru, odtud přicházejí a tam jdou. Jejich utrpení nebylo vůbec malé. Neodpovídalo pětistovce. Bolelo je to, že museli strpět ponížení a nemohli toho hajzla, co jim ho způsobil, zmlátit.

Jediné pobuda pochopí, jak tohle dokáže člověka žrát. Nějakéj founa, bábovka, balík, tulpas, napakovanéj nádiva, někdo, kdo má snadný život, nikdy nepochopí, co se teď odehrávalo v Paprikovi, Perusovi a Hezounovi. Jediné pobuda.

„Však my mu to ještě vrátíme, starouši.“ Hezoun plácl Papriku po špinavém saku. „Vykášli se na to. Uklidni se, starý.“

Jen Perus nepromluvil, celý ponořený do svého klidu.

Zadřená úzkost v jejich ztěžklých krocích. Kráceli bledi, trochu unavení. Hodiny na věži svatého Benedikta ukazovaly skoro tři hodiny. Pár vagabundů se válelo po nárožích, u domovních vrat, přikrytí byli všim možným, vypadali jako tmavá zmrzlá hadrů a novín.

K Martinellimu, bez nadšení. Dali se ulicí Líbetera Badaró.

Ve staré herně u Martinelliho na stěnách zrcadla velikosti dospělého chlapa, která odrážela jasně bílá světla; stěny se starobylým dekorem, vlhký vzduch, zatuchlina největšího kulečníku ve městě. A protože se nechrálo, opuštěné stoly, počítadla a tága zandaná na svých místech působily tismivě. Nád spoustou prázdných stolu a zapomenutou křídou panovalo velké ticho.

Náhle je přerušil hlas.

„Čvanháků!“

To pokladní vytkl nádvku na jakéhosi starocha, který na výsměch odpovídal peprnou klebonou v italštině. Byl to opilec, mrvák, čisticí bot s odporně špinavýma rukama, cizinec, jeden z těch starých ubožáků, kteří spávají po koutech heren, krotce trpí hladem

nebo nevyšpalosti: a kterým hráči a chlapi z party nadávají, šlapou po nich, říkají jim smeti.

„Čvanháků!“

To s Perusem začlounalo. To se nedělá, rozčilovat nějakého nešťastníka takovou zhovadilou přezdívkou. A tohle byl staroch, starší než Paprika.

„Čvanháků!“

Odpověď přišla v italštině, pohotovává, prudká, zoufalá, chlapík dupal nohama, napřázdno rozdával hrozivé rány a stál uprostřed herny, vrávoral, vyváděla ho z rovnováhy jak přezdívká, tak jeho vlastní nohy, které se jaksi rozcházelý. Alkohol tu bílou hlavu zamoral. V jednom okamžiku jeho rozčilení zesílilo a zdálo se, že se rozpláče.

„Čvanháků!“

Nestálo to za nic. Ti tři proběhli mezi stoly, odešli dozadu, obsadili záchodek. Peruse dráždily výkřiky přicházející z herny.

„Ten chlap, co nadává, by zasloužil lekci.“

„To zasloužil,“ připojil se Hezoun.

Paprika zpozorněl, ten měl hlavu na pravém místě. Přišli rozpálení z Obecnáku, tam se dohřáli, a teď když si nedají pozor, rozzuří se kvůli kritiku toho pokladního. Nakonec vybuchnou a pustí se s tím hulvátem do sebe, poněvadž budou čím dál tím zuřivější. Zatočí s tím chlapem. A k čemu to všechno? Zbytečně budou přilepovat oleje do ohně. Beztek se jim už lepší na paty hromská smůla, tak by se měli mít na pozoru. On jim radí, aby vzali rozum do hrsti.

„Nech těch blbosti.“

Odpověď přišla v italštině. Vrhla nadávku.

„Lazzarone!“

Vyšli ze záchodku, zamračení, šli pryč, došli do údolí Anhangabau, kde všechno spalo a bylo vidět jen jedno rozsvícené oko v řadě budov Krásné ulice, největší okno herny Ideál. Zamířili k němu.

Před svítáním se ochladilo, saopauskými ulicemi povíval vlnký vítr, jistní vítr...

Něčony ještě odolávaly, sloupy pouličních lamp se třemi oválnými tělesy byly teď zcela tiché a vrhaly na město bledě žlutý svit,

tajuplný v naprostém tichu té pozdní hodiny. Směrem k nadjezdu Chá a k Městskému divadlu hrála všemi barvami změt neónů s nejrůznějšími efekty, střídavě se rozsvěcovaly a zhasínaly, němě hýřily. Perusovi nešel z hlavy pokladní nadávající tomu dědovi. Opakoval si sám pro sebe:

„Je to svině. Copak nikdy neměl tátu?“

V opuštěném Ideálu, bez hry, jim dali moc dobrou zprávu. Ani ne před čtvrt hodinou tam byla štára spojených RUDE a RONE, oddílů zvláštní noční patroly, a pro nic za nic vytáhli z herny pět pobudů, co tam spali na lavicích, a zašili je, poněvadž s toulle policii nebyla řeč, ty nebylo možné podmazat ani se s nimi dohodnout. Paprika, Perus a Hezoun unikli o fous.

Svřila jim jiskřička naděje.

A pochopili, že se jim vrátilo to z pekla štěstí, najednou ve velkém, tučně a štědře. Copak se úplně náhodou nevyhnuli nejnebezpečnější a nejobávanější policii?

Náhle je popadla zas ta obrovská chuť zahrát si. Že jim město nedalo žádnou hru, chtělo jim jen působit příkoří a stavět do cesty průšvihy? Tak to ne. São Paulo je velké a oni, tři machři, se třesou na to, co přijde, ať to bude, co bude. Někde se hrát musí. Věřili tomu.

A stroupali odhodlaně do strmého svahu náměstí Ramose de Azeveda s tím, že se něčím svezou, autem, tramvají, čímkoliv. Stoupání bylo prudké, ale šli pevně, s důvěrou. Šli do Pinheirosu.

PINHEIROS

Na dlouhé, nehlučné, spící ulici — chladný vítr, hřbitov, nemocnice, tramvajové koleje; prázdný bar, zavřený bar, prázdný bar...

Paprika svěsil hlavu, ochromený, ruce v kapsách. Hezoun vpředu, navlékl si sako a šel, jako by na kumpány zapomněl. A ani chlapec Perus nemluvil.

A šlapali. Potkávali tiché psy, nakopávali dotěrné kočky, mohli u ohrad, v temných koutech.

Šli dlouho, hubení, bledí. A cítili se unavení a hladoví a ospalí.

Nic se nedělo. Žádná otevřená hospoda. Jak je to ticho umlčovalo... Nemluvili, nepískali si, jeden se na druhého nepodíval.

Pinheiros tvrdě spal; nikde ani človíčka, žádné auto, po ulici Teodora Sampaia neprojela jediná tramvaj. Paprika, Perus a Hezoun v duchu na Pinheiros nadávali.

Psi štekali vstříc úsvitu a kdesi zakokrhali kohout.

Měli naspěch, ale šli pomalu a kopali do věcí, které ležely na cestě. Tenhle bar zavřený, ten taky a tenhle další taky. Pořád dokola. Znechucovalo je to, deptalo, vhnálo jim do hlavy pitomé myšlenky.

Ticho je deprimuje na nevyšší míru, ani cigáro nepomáhá, jen ještě prohlubuje ty divné a hořké myšlenky, co v jakémsi hloupém zmatku v tulákoví umrtvujou jiskru podnikavosti.

Peníze v kapse byly, poněvadž nějaké zbyly z Hezounova dělení i po Silveirinhově kořistnickém zásahu, ale uvnitř byli na dně, totálně na dně. A Paprika, Perus a Hezoun tím pomysléním trpěli.

Jednou, když byl chlapec Perus malý a zrovna usilovně leštil jeden stěvič, protože si vydělával na žvanec čištením bot, jeden všivák okradl u závor žebrového mrzáka a ten nešťastník se rozkřičel. Když ho chmaták uslyšel, snažil se zmizet co nejdál z Dolní Lapy. Ten syčák skákal, klopýtal, natázel a kopal do věcí, které mu překážely v běhu, až dostal strach a ukradené prachy zahodil — byly to jenom drobné, samé drobáky, jedno, dvou, pěticruzeirové bankovky. Perusovi k nohám. Ulice hlučela a přišli policajti a neholdali diskutovat. Požadovali okamžité vysvětlení. Pěkně trapas, když měl vysvětlit, jak se tam ty peníze dostaly... Tak je to vždycky, myslí si Perus, člověk dělá na druhý a ještě to slizne za někoho jiného. Kmán se dře a pán sklídí slávu. Jak idiot, jak nějaký budizkničemu. Nač má čekat, že ho jednou portká velký štětí? Nač vůbec touží zkusit vysoký hry v Alpský vile? Štěně Perus si myslí, že stejně bude pořád jen tulpas a smolač, a přitom bude pořád zpřijemňovat život druhým. A zase se mu vrátí ta stará myšlenka, řešení, které viděl jako jediné východisko ve chvílích, kdy měl hlad.

„Jednou s tím skončuju.“

Ukradne nějaký prachy, vlezte si do vlaku na Perus, a tam zůstane v klidu a už od tamtud víckrát nevystřídí nos. Bude snažet tetu, jejího milence ožralu, ten idiotskej život bez hry, obrovskou cemen-

tárnu z jedné strany a ten mrzkej blok domů z druhé. A půjde se nicít někam do fabriky, ke krumpáči nebo četví kam. Špat bude chodit v deset. Tam v Perusu chlapec nebude ponocovat a trpět hladu, ani se nebude jako zoufalec vrhat na první příležitost, která se namané, aby si vydělal na kus žvance. Tenhle toulavý život není k ničemu.

Ale kulábrík se znova ozval, usmíval se, volal ho, dával mu lehkého soupeře ve dvou partích po dvou stech padesáti cruzeirech. Dobře umysly byly tyram, sehnal si patrona, zas propadl kulečnicku. Něco vyhrál, zajistil se na pár dní. Potom se nanovo dostal do strabu, měl ve hře smůlu. Ale Perus bojoval. Hrozně ho štrvalo, když viděl, jak se shromážděný kapitálek zmenšuje, z jeho kapsy ubývá a jak druhý hrabe. Začal při hře zmatkovat a za chvíli byl bez vındry, na dně, bez peněz a bez patrona. Za pár dní zas zkoušel a bėdovál.

Hezoun teď měl novou holku, dvacetku. Nikdo nevěděl, jestli je tmavovlasá nebo rezavá, měla odbarvené blond vlasy, protože mulat měl nejraději blondýny. Dějala v jednom největšinci v Palmové ulici, měla krycí jméno — Marli. Holka mu denně odevzdávala požadovanou částku, tisíc, patnáct set cruzeirů, které fraier každý den marnotratně rozhazoval za oblečení a obutí, ve hře a v dalších akcích. Vždycky, když mu přinesla miň peněz, Hezoun ji přirozeně zmlátil, jak to pasáci dělají. Jen tak lehce, facky, nějaký ten kopanec. Jen co zasloužila, aby si udržel respekt, aby neměla v hlavě kdovico za blbosti a aby se někde nezapomínala na ulici a neřlákala se a nepopíjela po hospodách nebo namísto práce nechodila do kina. Její povinnost byla vydělávat, a aby si nezvykla dělat si, co chce, Hezoun ji bil. Při běžných výpraskách se objevoval portýr jejich penziónu v Lape. Hezoun ho vždycky zarazil.

„Koukej, kamaráde, do toho, co se děje mezi mužským a ženskou, nikomu nic není.“

A když se chlápek starostlivě vyptával, dodal:

„Tak budeš se starat o sebe,“ a rozpráhl ruce, „nebo se budeš plst do mejch věcí?“

A chlap odesel se sklopenou hlavou, odkud přišel, skláplo mu. Jestliže se neposlušnost opakovala, výprasky byly dvakrát větší. Hezoun si vymýšlel krutější a tvrdší tresty. Pro začátek ji zamkval v pokoji a odcházel do ulice, kde zůstal kolik hodin. Chodil

hrát kulečnick, toulal se, aby si to přiště rozmyslela; ona at tam zůstane o hladu a at se pěkně přemáhá. Vracel se pozdě, zpitý, podrážděný, bral na ni ocelové jano a zacházal s Marií jako s chlapem. Zakazoval jí křičet. Mlátil jejím tělem o stěny, bil jí do ledvin, přes klouby a špičky prstu. Horšící cigaretou jí pállil na prsou. Někdy se Marii počurala.

Druhý den večer šla zase do bordelu, rozbolavělá, zbitá. V posteli se jí pak zákazníci prali, od čeho má po těle ty černé skvrny.

„To je lásky,“ a dívala se do stropu, „tak dem na to.“

A dál vydělávala na živobytí, jako poslušná čubicka, připravená odevzdat mu výdělek. Celý Ženská frajera. Kdyby polevila, zas jí zavře a zmlátí.

Ale Hezoun, který ted pomalu kráčel ulicí Teodora Sampaia, takhle neuvažoval. Vzpomínal v duchu na všechno dobré, co té ženské dává. Byl její ochránce. Párkrát ji dostal z lochu, obstaral jí habecas corpus, dohadoval se s poldama od mravnostní, jednal s tím a oním. Tisíc a jedenkrát ji vytáhl z bryndy. Sehnal jí pokoj v bordelu, dohodl se s policajtama, co měli ten rajón na starosti, zajistil jí postavení v podsvětí, zkrátka jí ukázal cestu, sakral! Byla úplně blbá, musel jí dokonce učit, jak má zacházet s chlapem v posteli. Moc peněz ho stála tahle Marii, dítě, naivka, která ani neuměla okrádat zákazníky... Měl z toho jen průšvihy, nevezal to za správný konec, jen mu přidělávala starosti a měl z ní hlavu v pejru. Ani si ho nezasloužila, bucha jedna, jeho, fajnového a protřelého pardaľa. Měl v metku jednu proslulou štetku, byla kus ta ženská, dlouho to na ni už hrál, na třídě vévody z Caxiasu. Byla dobře zajištěná, měla byt, prvotřídní zákazníky, politiky a vůbec zvířata, obličkala se jak dáma. Uměla si zahrávat a byla rafinovaná, kočka, co přitahovala kavky, jak to dokáže jediné ženská, která chce a umí. Měla už kolik plukovníků, samá smetánka, dávali jí měsíčně třicet, čtyřicet tisíc. Byla vysoká a blond a jmenovala se Dorotéia a peněz měla spousty. A neměla frajera, protože to byla taky náročná ženská. Moc chlápků se jí pokoušelo získat, ale odtáhli s nepořízenou. Vždycky na začátku ty pohledy prozrazující zájem, vzájemné odhadování, jak to v jejich branži chodí, beze slov bylo jasné, oč jde... To by bylo něco. Dorotéia byla stanná blondýna s velkými boky, které se

vinly a obratně pohupovaly v mírném rytmu. Čistokrevná klisna, o které mluvili a na kterou si dělali zálušk všichni sekáci.

„To je ženská do postele jak dělána.“

A sypalo by to.

Hezoun si v duchu maloval, jak by mu tahle ženská přinesla princjmenšim, ale princjmenšim pro začátek bourák. A čtyři tácy denně.

Skoro čtyři ráno. Byli na konci ulice Teodora Sampaia, ještě chvíli, a Paprika s Perusem a s Hezounem budou v centru čtvrti, dostanou se na pinheiroské náměstí.

V Pinheirosu stálo hned vedle největší benzínové pumpy Čínské bistro, permanentně orevřený podnik, hluchý, rušný, přímo proti konečné tramvaji a autobusu, které odamtud vyrážely do všech koutů města. V bistru bylo živo ve dne v noci bez přestávk, protože tam zastavovaly expresní dálkové autobusy nebo nákladáky s poulníky ze São Bom Jesuse de Pirapora a z Aparecidy do Norte, pro benzín, kvůli odpočinku nebo přestupování... Mísili se tam tuláci, pobudové, cestující, somráci, dělníci, obchodníci, poutníci, řidiči, chmatáci, študáci, štetky, ožralové, ospalá individua vracející se z Tangará, pověstné tančiny ve čtvrti; sázkari přicházející z dostihů v Cidade Jardim... Nejvíc mezi nimi bylo Japonců, mlčenlivých, přívětivých, pracovitých, kteří se tam zastavovali cestou do pinheiroské tržnice nebo za svou práci v obchodě, do krámků, hokynářství, hospod. Japonci s těmi svými kulatými obličejí, kteří se při řeči stále usmívali a pokyvovali hlavou, byli pány čtvrti. A Čínské bistro bylo ve dne v noci jejím centrem. Vyhrovalo ruchem, hlukem, cinkáním šálků, houkáním klaksonů. Běžely tam kšefty všeho druhu, v drobném i ve velkém. Tabák, prodej ovoce, čištění bot, stánek s novinami a knihami a časopisy a módami a sešitkovými seriály o Lampeãovi a Dioguinhovi, s japonskými časopisy, vzadu lidová restaurace, to všechno nabízelo podněty a příležitosti. A hemžilo se to tam šejdíři, počínaje smutným chlapíkem, který prodával žertovné jablko, a konce výřechným kejkliřem, který půso- bivými zkazkami lakal křupany, dobráčiška a hlupáky a prodával jim necxistující pozemky nebo záračné přívěsky, třeptivé cetky nebo kusy fantastických látek, které vydával za pravé anglické. Peníze

sem přicházely z jiných koutů města, ze šäopaulského vnitrozemí i ze severu Paraná, točily se tu ve velkém.

Vešli dovnitř, hladoví, Hezoun je pozval, objednali si mísmi specialitu, takzvaný obložený talíř. Přinesli jim plné hluboké talíře — rýže, fazole, manioková moučka, kolečka rajčat, zadělávané dršťky. Mulat manioek netaď, a tak si ho vzal Paprika. Utrousili pár slov, pozorovali ruch, zatřpklost se rozplývala. Starý si všechno okorenil paprikou a zapíjel kořalkou, Perus si pochumnával na to- niku, Hezoun pil dobře vychlazené pivo.

Dojedly a měli pořad hlad, a tak si dali repete. Potom na ně přišla ospalost a únava. Pomalu upíjeli kávu. Utrahání a ospalí si mnuli oči, zivali, posedávali, nemohli se odhodlat zvednout se.

Seděli tak nekonečně dlouho, otupěli, oči se jim klížily ospalostí, Paprikovi klesla hlava, strčil si ruce do kapes, schouli se na židli; Perus pomalu tukał do vidličky; Hezoun pozoroval cvrkot kolem, kouřil.

U dlouhého pultru Čínského bistra bylo stále hlučno a rušno. Nohy mužů za pultem se chvílku nezastavily.

Těžce se zvedli, zaplatili společně útratu. Vyšli ven.

Nahore se svítilo, a když vyšli po schodech, byli by v herně.

„Dvby bylo na mně, šlo by se do Lapy,“ a Perus dodal na vysvětlenou, „dvť už pomalu svítá, koukej na to.“

Od tržiště povíval lehký chladný větřík. Z noci zbývala slabá řídká mlha. Nadcházel ranní jas.

Starému Paprikovi bylo fuk, jestli půjdou nahoru nebo ne. Vydřžet dvě nebo tři noci bez spánku chtělo jen jedno — dal si panáka a šel do toho.

Na ulicích zhasla světa. Pinheiros se teď chvěl jiným pohybem, ruchem, který buď.

Poletovali první vrabci.

Perus šel s těmi dvěma, ale díval se na nebe jako dítě, klidně a dlouze a s tou podivnou věcí, která ho zas uvnitř svírala. A o které chlapec Perus nikomu nepověděl. Vyprávěl kumpánům spoustu věcí. I když to často byly čisté jeho záležitosti. Ale tohle neřekl nikomu. O tomhle pocitu, vzdychky v tu samou dobu, když se rodil den, tak zvláštním, že ho až zamrazilo. A dokonce z jeho podivné

síly usuzoval, že ten pocit ani není mužská záležitost, že se pro chlapa nehodí.

Perus se díval. Ted na měsíc, vlastně jen půlměsíc, tak běloučký a pékne uprosřed nebe. Couval. Ale vpravo se objevila krvavá šmouha. Slabě růžová, bledá, nepokojná, a vinula se a bolestně zmltala mezi dvěma barvami, mezi šedi a bělí nebe, hledala svůj konečný tón, těžce se prodírala okolní oblohou. Byl to jakýsi bolestný pohyb, touha prodrat se, osvobodit se, a silně, křiklavě zbarvit okolní nebe.

Vešel do herny, stěží vnímal věci kolem sebe, zamířil k oknu. Nemohl si pomoci. Nechtěl propást okamžik, kdy se zrodí ta rudá. A nemohl kamarádům vysvětlovat, co cítí. Posmívali by se mu, Paprika by se šklebil, Hezoun by ho nejspíš zpražil:

„Nech si ty výlevy, mládenče!“

Stoupl si k oknu, opřel se o parapet, položil bradu do rozervěných dlaní, oči upřel na nebe a čekal, zamílované.

Přišla ta rudá záplava. A konečně tu byla, ta rudá, nad kterou na nebi není. A zraňovala, křičela při svém zrodu.

Den byl na světě. Prociťoval tu chvíli až do chloupků na rukách, bolela ho v duši, vlévala tomu chlapci, přilepenému k oknu, do žil sladký pocit.

„Dem si zacvrnkat?“ To ho volal Hezoun.

Věděl, že table chvíle má různá jména a uvnitř se opovržlivě smál, když mu říkali „rodi se den“. I ostatní jména byla chabá. Trochu se mu líbil „úsvit“, ale jen trochu, když se to řeklo tiše a vážně. Věděl, co krásy v sobě ten okamžik má, a i když by to chtěl někomu vypovědět, nesvedl by to. Neznal způsob, jak popsat tu rudou záplavu, nepomohla by ani složitá a horko těžko hledaná slova. To se nedalo povídat. To chtělo dívat se, klidně stát, zapomenout na všechno kolem. Jen tupě zírat.

„Dem si zacvrnkat?“

Byla to čerstvě vymalovaná herna, s úplně novými stoly a v tuhle dobu prázdná, byl tam jen majitel, úslužný chlapík, který jim nabídl koule a informoval je, že herna byla otevřena teprve před šesti nedělemi. Perfektní stoly, předpisová tága, americká křídla.

Pořádek. Koule, stoly, počítaďa, tága — všechno nové, čisté,

zvalo ke hře. Koule už rozdělené podle barev, seřazené na zeleném sukne. Zrovna volaly.

„Hej, dem si zacvrkat!“

Chlapec se otočil.

Vzali si tága, nakřídlovali je, štouchali bez valné chuti. Hráli si, fintili, ledabyle machtili, zapomínali počítat body, měnili pořadí štouchů, zaháněli spánek, smáli se, dělali si legraci. Bavili se, cvrnkali, hráli jalové, nezávazně.

Na samém konci té partie pro legraci musel Perus udělat na jednu dvacet bodů. Dosat nejdřív různou do rohového zláčku dokázal jedním štouchem, a bílá koule potom poslušně běžela přes celý stůl, tůkla do sedmičky, do černé, vysoké koule. Perus měl pevnou ruku a štouchal dobře, a tak shodil černou dvakrát.

To už si nehráli, pustili se vážně do hry. Paprika dělal naschvály, zas a zas dostával Hezouna do úzkých, mulat se obratně bránil, nejhorší situace zůstávaly na Perusovi a chlapec se pokoušel udělat co nejvyšší kouli, tvrdohlavě za ní šel, nechtěl dělat chyby.

A při tom neviněm cvrnkání, které se zvrhlo ve vážnou hru, se začali jeden s druhým promyšleně měřit, hlavou se jim začly honit všivárničky, bázlivé se klubaly, pozvolna se prohlodávaly.

Majitel baru umýval pult, zabýval se drobnými pracemi a čas od času mrknul na stůl, kde byla hra v plném proudu. V tu chvíli si vzdýcky začal pískat, jak to dělávají barmani, když chtějí nepozorovaně a diskretně kontrolovat zákazníky. Pokud se jeho kradmý pohled setkal s očima hráčů, maskoval ho profesionální ochotou:

„Přejete si něco?“

Při jednom takovém střetnutí Hezoun rozpustil utrousil:

„Jó, jednu simcu-chamborda, zelenoblou. Máte nákou na prodej?“

Tajné záměry narůstaly do konkrétní podoby.

Paprika odhadoval síly obou soupeřů: Perus má dobrou trefu, Hezoun má taky dobrou trefu. Jo, dobrý. Když se s ním utkají v pořádné hře, nejspíš je dostane oba, nejdřív jednoho, pak druhého. Zneumožní jim hru, vymyslí novou budou a tolikrát je přimáčkne ke zdi, že zůstanou čučet s otevřenou hubou a nebudou mít s čím hrát. Několikrát za sebou je pěkně dostane do úzkých, poněvadž vyhle

stoly jsou nové a velké, stoly jaksepatří, a na takových dokáže zavřít hru jediné starý mazák. Za chvíli... Objednal si kořalku. Zauvažoval — jakou hru jim navrhně? Životy, to ne. Jednadvacet, to taky ne. Nejspíš jen partičku s různou a černou, to by šlo...

Všivárny rostly, přibývaly k nim finny, švindle, podfuky, lumpárny velkého kalibru.

Hezoun požádal o plášt, aby si neušpinil plátěné kalhoty. Taký pomýšlel na hru, která by něco vynesla. Koneckonců, měl by je ošult o nějakou tu pětku, copak není jejich šéf? Zauvažoval — jakou hru jim navrhně? Životy, to ne. A co ta Ágna Branca? Je přece šéf. Má tady v Pinheirosu ztrácat čas? Ne ne, nic takového. Život pardála jsou prachy. Nejistější bude dostat je nějakou promyšlenou boudu: navrhne zápas ve třech a půjde do hry dohromady s Perusem. Perus a on se sechnou a spolknou Papriku. Potom, potom se pěkně pusť do kluka, tomu se snadno ubrání, dostane ho. Hezoun je větší machr, dá mu na počítaadle i ve hře fóra, pak Peruse rozcupuje. Všechny prašule shrábně on. Koneckonců, copak neměl s Perusem v Obecňáku dost práce? No tak. Oba jsou mu dlužní a nemálo. Hodil udičku a čekal, jestli se chytanou.

„Hrát jen tak pro plezír je blbost. Člověk vyjde ze cvíku.“

V Perusově hlavě lumpáren ubýlo co do množství, ale za to se jasně vyvrtily — pomýšlel na jednadvacet. Chtěl jednadvacet, hru, která vyzádne čas. Chtěl jednadvacet, hru, kterou mistrně ovládal. Jediný náboj nevypráví nazdarbůh, pobije je oba, kolikrát se mu zachce, dokud bude kulečník na světě. V jiných hrách by snad mohl prohrát. Ale v jednadvaceti vzdýcky vyhraje. To byla jeho hra. Bude šikovně kombinovat, co štouch, to trefa, rafinované a s jistotou, na tom pěkném novém stole. Všechny těžké koule udělá. Fakt. Jo, taková pořádná partička jednadvaceti... Ale neměl odvahu je vyzvat. Ne, že by o tom nepřemýšlel, ale nevěděl, jak na to, jak začít, jak je popíchnout. Jak je má vyzvat ke hře, ke svojí hře? Koneckonců, Hezoun je šéf a Paprika mu chudák tolik pomoh v Ágna Brance. Ale ani Perus se nedokázal zbavit myšlenky obrátit je o pár pěták. Jeho přitakání mělo vypadat jako pouný souhlas, ale slova prozrazovala jasný záměr:

„Hrát kulábr jen tak pro plezír může leda nákej nádiva.“

Všivácké choutky je bodaly, němě rostly, obtěžkávaly zlo-
myslnostmi, zůstávaly rafinované skryté, maskované přetvářkou.
Znovu se prudce objevovaly při těžké černé kouli. Ochlaby, odešly,
a zas se vrátily s dvojnásobnou silou. Byly okamžiky, kdy jim ty
choutky připadaly hloupé, pochybené, zbytečné. Jindy přichá-
zely po převrátku, výsměšně, cynické, z přirozené hráčské ničem-
nosti.

Sobectví je ve hře osudné, to každý hráč ví. A tohle gaunerství
v nich postupně rostlo, stravovalo je, plodilo podfuky, šejdířství,
kroužilo a kroužilo kolem nich... stalo se agresivní, jisté, přesné,
úplné. A neúprosné.

Paprika, Perus a Hezoun se připravovali jeden druhého
pohliti.

Majitel baru se zabýval drobnými pracemi, rovnal vystavené
láhve. Loudal se.

V tu chvíli se v herně objevil drobný, čiperný malý chapíček,
v typickém ohozu pardála heren — černý oblek, úzká kravata, malé
polobotky s hranatými špičkami. Jeden z těch, co se s ničím nepárou,
chodí drobnými, spěšnými, čilými krůčky, a pod nosením mívají
dokonale zastřížený knírek.

Hezoun na něho mrkl, odhadoval ho.

„Tendleten zagroškudla bude náká kavka jak dělaná k ošku-
bání.“

Chlapík pozdravil majitele baru, usmál se, vypil si svoji skle-
ničku, přišel se opít o stůl. Za chvíli už klábosil s Hezounem.

„Tak co, kamarádku, deš hrát, nebo tu seš na proměně?“

Perus trpěl. Ten člověk byl Robertek, jeden z největších a nej-
ostřejších machrů z Pinheirosu, koule se mu do žlábků zrovna sy-
paly, mazané maskoval hru. Poznal ho v Aimoré, jednom doupěti
na ulici Teodora Sampaia, a dobře spolu vycházeli. Po kamarádku.

„Sejde na tom, jak se dohodnem, kámo.“

Po kamarádku. Perus v duchu prosil Hezouna, aby žádnou
hru nemlouval. Robertek byl frajer, lstivá piraña a co hořšho —
maskoval hru. Když chtěl, vypracoval si plán a dokázal dvě tři ho-
diny v jednom kuse prohrávat, byl formát. Potom se zahrýznul,
zdvojnásobil vklad a odvedl to souperii i s útokama, že chlap nevědel,

čí je ani proč prohrál. Hezoun s Paprikou ho neznali, a to, co se
mulat chystal domluvit, by byl masakr. A ještě ke všemu v téhle
herně, u těchto stůlů, které Robertek znal jak svoje boty... Tady
on bude štouchat jak pambu.

„Dvě po dvě stě paděsáti.“

Kčertu. Ted Hezoun navrhnul hru. Na jeho příkaz se Paprika
utká s Robertkem. Starer bude náramně rychle vyrizenej, prohraje
jednu, dvě, deset, dvacet partií, všechny je prohraje. Bude z toho
pěkně na větr. Robertek uhraje tiktát víc jak starer, to je jasny jak
facka. Je to v pytl! A Perus tomu střetnutí nemůže zabránit...

„Tak dem na to, partáku.“ Robertek už si rozepinal sako.

Když se oči toho frajera setkaly s Perusovým pohledem, dělal,
že ho nepoznal, podle pravidel kulečnicku totiž v takové situaci
museli oba mlčet a nejdřív počkat na hru. Tak se to dělá mezi hráči
kulábru, pravidlo je pravidlo. A kvůli tomu pravidlu nemohl Perus
Hezouna ani Papriku upozornit. Nesměl Robertka shodit, protože
pro toho hra byla moc dobrá. Nesměl nic říct. Kdyby otevřel zobák,
uslyšel by od Robertka slovo „práskáč“, a to bolš každého hráče
nejvíc ze všeho. A ještě by zavínil pořádnou vřáčku. Hezoun šel do
hry nadšeně, celej natřeseně. Perus trpěl. Nemůže kámoše vyrvat
tomu vlkovi z drápů, a jak začnou hrát, může už dopředu přesně
říct, jaké bude tragické pokračování té partie: Robertek je oškube
dohola, nezbyde jim ani na kafe. Ani Hezoun, ani Paprika, ani Perus
nemají dost páry, aby stacili jeho tempu.

„Já hraju vysokou hru, kámo,“ a chapíček zdvojnásobil
vklad. „V mý hře se nedává provize: když vyhraju, nedávám nic;
když prohraju, nic nechci. Bereš to, partáku?“

Nedával při hře ceny útechy a sám je taky nepožadoval.

Hezoun to vzal do svých rukou, určil Papriku, postavil
ho ke stolu.

„Můj hráč je starer hráč. Zná hru. Provize se nebude dávat
a nebude se pobírat, ponevadž todle je hra pro chlapy a ne pro
somráky. Tak o kolik?“

Pět set cruzzeirů. Perus si hluboce vzdychl. Dostali se do pěk-
nyho maleru, ach jo, takovej průšvih zničehonic! Není pomoci,
nezbývá mu než sedět a zdeptané čekat. Bude se dívat, jak Robertek

vyhráje jednu partii, dvě, nebo taky čtyřicet. Pro takového hráče, co si to umí dobře rozplánovat, je to jedna práce. A Perus nebude moc říci ani ň. Pro začátek zařvou Paprikovy prachy. Potom Robertek spokojne Hezounovy peníze. A pak...

Ale Robertek byl mizer a nechal je namlsat. Fintil, šel Paprikovi na ruku, nechal ho vyhrát tři partie po pěti stovkách, zaplatil mu, zdvořile, podle dohody. Zkoumal jeho hru, hodnotil ji.

„Ty si dneska ve formě, starče.“

Hezoun byl bez sebe, jakého fajnového partáka sehnali. Ten přijde o moc, Paprika si u toho stolu vedl dobře. Mohl by shrábnout tak čtyři pět tisíc, v téhle hře se nedá prohrát. Takové z pekla štěstí, obrovská klika. A pobízěl ho:

„Do toho, starče!“

Perus tuhle jeho lest znal a jen se díval, čekal, kdy Robertek obrátí a pak s jistotou všechno zničí; a přijde s tím, až uzná za vhodné.

Ale Robertek, ta piraña, prohrál další dvě partie. Hezoun popíjel pivo, radoval se, luskal prsty.

„Jen fest do toho, Papriko.“

Perus ze svého kouta zkroutěně sledoval pohyby obou chlapů, jak se sklánějí nad stolem a šouchají. Očekával zvrát. Jeho protivník určitě přijde a bude bolet. Paprika klopejme, Hezoun splaskne jak balónek. To ví předem. V chlapcových modrých očích byla jistota blízkého rozčarování.

„O tisícovku, platí?“

Vklad se zdvojnásobil. Hezoun souhlasil. Perus byl ve strehu, teď ta rána přijde. Paprika byl na řadě.

Šel do toho zbesile. Ale vyhrál Robertek, získal na počítadle malý náskok, a ještě pořad se nevybarvil úplně.

Hezoun navrhl dvojnásobek. Dali dva tisíce na partii. Šli na to. Paprika připomněl:

„Začínáš.“

Robertek začal cenit piraní zuby. Finty s bílou koulí, fašše. Zahrál vysokou koulí, udělal ji jedním vrzem a už si připravoval další, která byla v pořadí.

Z takových dlouhých šouchů na začátku měl Paprika strach,

Hezoun zpozorněl, Perus se ještě víc zasmušil. Starý se neudržel a dlouze si povzdechl. Hra nestála za nic...

Ten druhý si nakřídloval špičku klacku, šel znova fest do odvažné hry. Co šouch, to dvě tři desítky bodů nebo jen o málo méně. Ten měl trefu jak málokdo, tenhle Robertek. Drtil soupeře.

Při jednom útoky toho lumpa to Paprika už nevydržel, zašklebil se a zaklinal se:

„Ať mám třeba kosti zpřelámaný, nervy zkroutěný, maso pryč, stejně tě dostanu. Pryč ode mě, prokletá smůlo!“

Robertek se jen usmál:

„To nic není, kámo.“

Vyhrál dva, čtyři tisíce. Dohonil ztrátu, dostal se dopředu, byl v obvyklé ráži. Hezoun, zažraný, nevěřil, že by se hra mohla zvrtnout, jeho tvrdohlavost byla neotřesitelná. Zuřivě pokřikoval:

„Nandej, mu to, Papriko! Obuj se do něho, starče!“

Staroch se trochu zmátořil, udělal pár bodů, pár solidních šouchů, párkrát to Robertkovi zaváňl, to byla jeho specialitka, dostat soupeře co do nejvyšší kaše. Hezoun si oddechl, znova ho začal hlasitě vychvalovat.

„Pošli ho do háje, starče!“

To už Robertek popadl dech, hra zas dostala spád, zahrál jednu vysokou koulí, pak ještě bílou, nastavil těžké úhly, pořádně zvětšil svůj náskok na počítadle. Byl tvrdý oříšek a jel. Prostě eso.

Paprika zničeně kroutil hlavou.

„Bůh chraň a uchovej.“

Hezoun, zažraný, strašně zažraný, teď do hry tvrdohlavě hodil svoje peníze.

Robertek se zahryzнул, všechny koule na zeleném sukně měl pod palcem.

Paprika viděl, že je zle, šel za Hezounem, táhl ho do kouta, přemlouval ho. Navrhl, aby toho nechali, už přišli o moc, štěstí se otočilo, vyhodlo se na ně. Muhat si vyžádal Perusovy peníze, dostal je, hodil je na stůl. Vyřkl poslední slovo.

„Nic takovýho, starče! Nezaslavuju hru, ani když prohrávám. Di do toho, starče! Nařizuju ti to...“

Koule o sebe tůkly. Hra se přesouvala sem a tam a tam a sem,

a už se nic nezměnilo. Paprika prohrával, Hezoun víc kouřil. Robertek vedl. Byl klasa, hrál čistě. Respektoval soupeře, byl to machr. Mluvil málo, byl vážný, sebejistý, když svými drobnými, rychlými krůčky obcházel kolem stolu. Dívál se na koule, na počítadlo, neprovokoval, nevytahoval se, neodvracel soupeřovu pozornost. Hrál si pro sebe, nepískal si, neprozpěvoval, uznával Paprika. Prostě hrál.

Perus kouřil jednu za druhou. Znal tenhle styl hry už dávno a jejího mazaného provozovatele jakbysmet. Byla to děsná smůla, že padli do spárů takovému machrovi.

Hra skončila. Paprika se díval do země.
„Hra k zblití.“

Robertek si zapnul sako, šel si vyzít k baru skleničku, zaplatit za stůl a za pít. Klidně se bavil s barmanem. Ani trochu na něm nebylo znát, že právě skončil triapůlhodinovou hru. Klidně tlačal. Prostě machr.

Nemluvíli o provizi, dohoda je dohoda. Hezoun si vzpomněl, že má v kapsičce u kalhot padesaťku. Měli padesať cruzeirů na autobus.

Robertek se na ně ze své stoličky u pultu nepodíval; přepočítával si drobně. Potom si přihladil zastržený knírek.

Když kolem něho špešně procházeli, nepozdравиili ho.

Pomalu šli ulicemi. Hlavy jim ztěžkly, klesaly jim.

LAPA

Parta, která se sešla u starého Celestýna, si vykládala historky, vzpomínala na různé hráče.

Kdosi řekl, že toho rána tamtudy prošli tři partí, zvaldi, ospalí, a požádali o tři kávy na dluh.

ČTYŘI A JEDNA

Patro také různých tvůrců, jako jsou spisovatelé zastoupení v našem výběru, dokládá svým literárním dílem tematickou a slobovou šíři a vysokou úroveň současně brazilské prózy a dána představení o rozlehlosti a různorodosti země, která jim je nebo byla domovem: tři z nich poměrně nedávno zemřeli na vrchol své spisovatelské dráhy. Nesporným králem je mezi nimi João Guimarães Rosa, mezinárodně uznávaný symbol vzpěti autentické brazilské literatury v její národní i univerzální podobě; „dušičná“, kterou ztárnil na stránkách svých povídek, novel a románů, v sobě shrnuje nepoznané světy duševní i nezměnné prostory neznámého brazilského vnitrozemí. Clarice Lispectorová, neméně slavná tvůrčí osobnost, která rovněž podstatně ovlivnila brazilský literární vývoj po druhé světové válce, dokázala sbehybně vystlouit nezmapované oblasti lidského nitra a lidských vzťahů. Po jejich boku zanjial své místo Osman Lins jako precizní mistr slovní a myšlenkové konstrukce. José J. Veiga se stal citlivým a sřtřádným kritikem soudobé společnosti a rozporů technické civilizace. Nejmladší João Antônio nás provádí světem saopaulských a riodejaneirských chudých vrstev a lidí na okraji kosmopolitních aglomerací, kteří se marně snaží něco získat v předem probrané bře žijota. Osobitost jednotlivých autorů ještě podtrhuje to, že pocházejí z různých krajů země (která je svou rozlohou na pátém místě na světě a roku 1979 přešla počtem obyvatel sto ducet milionů), a třebaže je později životní osudy zavedly jinam, ba i na řadu let do ciziny, pečetí míst, kde prožili mládí, je u některých z nich nasmazatelná. V edle několika spisovatelů poznamenaných venkovským původem stojí João Antônio, syn ze saopaulské dělnické rodiny, jako mluvčí rychle rostoucího brazilského velkoměstského proletariátu s jeho přesuny k drobné buržoazii nebo naopak k marginálnímu žitlům. Každá z vybraných novel zřárověň do jisté míry ořřejmjuje základní rysy beletristické tvorby těchto spisovatelů, takže výběr ilustruje zbruba čtyřicetiletý vývoj současně brazilské prózy v poměrně širo-

keim zaberu nametni, prostredi i jazykovych vrstev v jejich souvislostech historickych, zemepisnych, socialnich a etnickych.

O Joao Guimaraesi Rosovi (27. 6. 1908 Cordisburgo, stat Minas Gerais — 19. 11. 1967 Rio de Janeiro) už se u nás psalo, tesky vyšlo rokem 1971 jeho klíčové dílo *Velká divočina* (Grande Sertão: V eredas, 1956).

Velký literární mag, za jehož silnými brýlemi a neměnným puntikovaným motýlkem se tajilo citlivé srdce, obrovská a všestranná erudice a veřejný smysl pro cizí, což je, mezi nebem a zemí, vyšel do světa ze svého minusgeraického sertãoa — téměř pustých vnitrozemských náhorních planí se sporou vegetací, tu a tam prokákaných oázymi palmových hájů — a stal se lékařem, velmi obětavým a svědomitým, stal se diplomatem, který procestoval zeměkouli a dosáhl vysokého postavení na ministerstvu zdravotní, stal se spisovatelem, o jehož díle se píše téměř studie, ale v podstatě své sertão nikdy neopustil. Nosil je v sobě a předal je třenářům v celé jeho rozporuplnosti keraje jednou vyprahlého a podtrně kypřícího zelení, dobřeho i zlého, také jako jeho obyvatele, které objevil světu v bohatství a složitosti Donah, v poezii jazyka, v závažném smyslu jejich osudů. U měl se dít, že z původního nedokonalého tvaru si čloněk vytráťí takovou podobu, „jako se snaží dát svému vlastním bolestnému nářtí“.

Byl typem intuitivního tvůrce, který ustržebal světonou vřadlanost od nejstarších dob (jen v novele „Dál — dál a dál“ lze například vysledovat oblas Písne písmi, Apokalypsy a Dantouy Božské komedie) právě tak jako tradice brazilské lidové slovesnosti, v níž se mísí vlivy indiánské, africké a evropské, a pro vyjádření svého fikčníhoho světa, spoňujícího na detaliné a přesně popsané realitě brazilského sertãoa, si zároveň uvědoměle vypracoval vlastní literární jazyk blízký poezii, s osobitým slovníkem i syntaxí.

Dál — dál a dál (Dão-lalala, což po našem znamená zvuče zvonu, „him bam“) je jednou ze sedmi novel ze sbírky Tanční soubor (Corpo de Baile), která vyšla stejné jako Velká divočina v roce 1956. Deset let dšilo uvědomi téžho dhou stěžejních prozaičkých děl Guimaraese Rosy od jeho prvního knižně vydaného díla, sbírky povídek Drsná saga (Sagarna, 1946), která signalizovala regionální proud zcela jiného rážení, než jaká se dosud psala v Brazílii nebo v jiných latinskoamerických zemích. Roke vydaní Tančního souboru a Velké divočiny byvú v brazilské literatúre považován za přeched zásadního významu. Jejich autor, který uměl ukázat přetřírany, zapadly keraj svého dětství v barvivosti a mnohotvárnosti přírody a

charakteru a uvodit ze toho humánní poselství, dokázal jako malokdo, že pojmenovat znamená stvořit. Guimaraes Rosa, čloněk vtry v hdi, v jejich sílu překonávající slabost, osmělý náborou světa, který obýváme a vychutná-váme všemi smysly, málad i ze literárního jazyka počítáek: jeho slovo zni, chvíná na jazyku, rozvíjí se v barvách a svou hudebností a skrytým kouzlem navozuje očekané souvislosti.

Soroptivo dlouhé putování, kerátek odpočinek a posleze rozmach ke činu, symbol láského žitna na neklidné půdě země, obsahuje některé ze opakujících se motívů spisovatelovy tvorby, především pozřaním, že — žiti je nebezpečné. Jsou lidé žijící povrchně a jsou druzí, kteří víc než ostatní cítí nebezpečí světa, tuší nevzdělanou blonku močálu, divokost dravců, a o to víc se těší ze sladkosti plodů a kerásy kerétní, ze lbezčnosti lasky. Čloněk je pokoušen zlem a ne vždy je pánem svých činnů: svou ochabou musí ze všeho obnovenat po období kerátek rovnováhy, malického příměří vždy znovu a znovu vykeponaného. Třicátá léta v lidupřádném dobytkařském keraji — a v těch pustnách najednou celý rub světa, nenaíst, podzřevní, propastně pochby pod málomlnou vážností byvaleho honáka a obávaného zabijska. Sám před sebou se někdo neserýje; ze Soroptiva proudu vědomí, do něbož pronikají hlasy a události zvení, tryská napětí, které se zřimotní v činu. Nic neuvadí, že celá ta závětečná zkauska má smysl jen pro něho samého; zvon, který bije v nitru na poplach, by nikdy neměl zcela zmlknout.

Hlavní postava této novely má ve svém putování bodné společného s hrinonou Velké divočiny, „jaguarem“ Ribaldem: oba jsou nářtřem, který má nastolit spravedlnost ve prospěch všech. Pro své poslání musí do-kasné změnit svou podstatu, ovládnout zlo, zabit zabijsky. V proudu paměti se pale snaží dospět ke pozřaním řádu věcí a vyrovnat se s protikladnými silami ve vlastním nitru.

Po obou obsáhlych dílech ze roku 1956 ještě nasledovaly dvě menší sbírky povídek, První příběhy (Primeiras Estórias, 1962) a Malickost — Třetí příběhy (Terceras Estórias, 1967). Ve čtyřech předmlouvách ke čtyřiceti minipovídkám druhé knižky shrnul Guimaraes Rosa svůj umělecký program: obhajuje tvorbu nového jazyka pro nové literární směry, obhájuje pozřanací stanovisko autora (vidět svět naruby, v jeho nadřaditě) a obhajuje lidové kerony své próxy (fantazii a poezii).

Ve věku devětatřiceti let Guimaraes Rosa zemřel na infarkt, tři

dry po slavném nástupním projevu v Brazílské literární akademii, který několik let obkličoval.

Clarice Lispectorová (10. 12. 1925 Četník, Ukrajina — 9. 12. 1977 Rio de Janeiro) stála na svém izolovaném piedestalu první dámy brazilské literatury s pocty plavce, který se stále znovu urba do vzdanujících se hlubin n svých náboh, aby s nasazením všech sil vynázel na povrch čiré vyhlášené tvary, které dávají tušit prvotní hmotu a prapůvodní myšlenku. Postavy jejích děl — sociatka v hořm pokoji, připomínající nárstnou kerobou a prastarým šlabem pranékou jeskyňi, muž, který se po zločinu snaží v pusté kerajině znou stvořit své myšlenky z hlubiny pradáného bytí mezi kamery, rostlnstvem a zvířaty, nebo spisovatel ztvarující primitivní bytost s minimem existence, aby z tohoto bodu mohl znou začít vymýšlet od počátku, bez slovních stereotypů — se moří do sebe, aby poznal lidskou podstatu. V prózách Clarice Lispectorové nesledujeme zápletku, ale záběhy stavu, pocitů, situací, také myšlených pocitů nebo citěných myšlenek, vnitřní proměnlivé portréty postav, vnitřní dialog, sebezřytování, existenciální a poznávací hledání, kerajni obnažování tvůrčího procesu. Clarice Lispectorová neupraví; formuluje otázky. V adle brazilského socialistního romanu třicátých let a tradiční psychologické prózy zapsobila v polovině čtyřicátých let její prvotina, napsaná ve spisovatelství osmácti letech a rozrušující se v linii prózy Jamese Joyce a Virginia Woolfové, vystolené provokativním dojmem a měla překvapivý úspěch u publika i literární kritiky. Po tomto romanu (Blzko divokého srdce života, *Perto do Coração Selvagem*, 1944; český 1973), který je objemným viděním vnitřního světa dívky a mladá ženy, následovala řada dalších prozaičeských děl: román a povídkových sbírek, knihy pro děti a sbírky fejetonů, z nichž nejznámější jsou *Jablko ve tmě* (*A Maã no Escuro*, 1961) — román o znovubytování člověka, Pašije podle G. H. (*A Paixão segundo G. H.*, 1964) — zkoumání lidské přirozenosti, Učednictví aneb *Knihla rozkoši* (*Uma Aprendizagem ou o Livro dos Prazeres*, 1969) — román citové výchovy, *Rodinné svazky* (*Laços de Família*, 1960) a *Giznecká legie* (*A Legião Estrangeira*, 1964) — introspektivní povídky zabývající se tématy kerize osobnosti, dospívání, lásky, lidských vztahů nebo brutality života. Posmrtné byly ještě vydány *Dech života* (*Um Sopro de Vida*, 1978), zagnamentující některé myšlenkové procesy, který se materiálnějuje prostřednictvím různých technik: filozofické meditace, poetické prózy, automatického psaní, a

knížka prvích a posledních povídek *Kráska a zvíře* (*A Bela e a Fera*, 1979). Byla to dlouhodobá cílevědomá tvorba v jazyce, který se stal spisovatelčinou mateřštinou v rámci dětství: Clarice Lispectorová se sice narodila na Ukrajině, ale v Brazílii žila už od svých dvou měsíců. Matčina předčasná smrt a otčova málomluvnost jisté napomohly ještě rychlejšímu sblížení Clarice s novým prostředím. A přestože pale po studiu práva a novinářské praxi odjela s manželém diplomatem na léta do ciziny, byla to brazilská portugalština, v níž nekommentně a velmi sugestivně ustlovala vyslovit to, co se zdá nesdílitelné.

V češtině se shodou okolností objevuje její první a poslední vydané dílo; v adle mladické žitné po žitno, jejímž výrazem je román *Blzko divokého srdce života*, stojí román *Okamžik pro hvězdu* (*A Hora da Estrela*, 1977), pod nímž spisovatelka rozumní okamžik smrti. Krok za krokem a slovo za slovem tu sleduje mrtvý a fascinující proces nejen tvůrčí, ale i proces přetvářování jedince ve tvora společenského, i když jde třeba jen o to, cítit se na chvíli v cizí kůži. Autorčino vztování do postavy muže-vyprávěče a vyprávěčovo vztování do postavy pogramotně nesmůnky ze zaslalého brazilského severovýchodu, bytosti silné do bytosti slabé, má nstavivý kerutý a napjatý spádni ton hrozivého a neodvratného nebezpečí smrti; jeho, její i naši. Hruža smrti všudyprtomně, varující, hrůža že samoty ve smrti. Sama na jejím práhu, hruží se Clarice Lispectorová do nitra dívky směřující k smrti, vědoma si mrazivé bolesti, již toto poznání přináší. Překonává bariéry mezi lidmi, nehanuě hledá prave slovo pro dosud nepojmenované, dosud nevystolené lidské vztahy a stavy, abychom si je uvědomili, poznali je a byli lidští. V této nevelké próze prokazuje neobyčejnou schopnost vniknout do jiné, odlišné bytosti, svého potenciálního já, vyjádřit za ni, co ona sama vyjádřit nedokáže, vyšetřitnout za ni vřpouhu, k něž se ona ve své pokorě neodvádí, ba ani na ni nepomyšlí, pročít konce jednoho života, který se ani nedostal k tomu, aby rozkvétl. Okamžik pro hvězdu je protest proti smaršenému žitno, protest narysost sociální — v měřítiku brazilském i světovém — a vyšetřle lásky k žitno ve chvíli, kdy málem vyruvající brany.

Všchno, i tato novela, začíná a končí nějakým ano. Přitakáním žitno.

Ve srovnání s literárním dílem Guimarães Rosy a Clarice Lispectorové stojí také knížky Joseho J. Veigy (2. 2. 1915 Corumbá ve státě Goiás) trochu v polostinu, stranou všeobecné pozornosti. S tím jako by byla

v souladu i přítomná, civiní poloha jeho próz. Přesto však v posledních letech je tvorba Josho J. Veigy pravdělně zastopována téměř ve všech tolike oblibných antologických se současných brazilských povídek a novel. V ději a to jistě i máni „sci-fi“ tendenci nebo přitažlivému fantastickému prvkem některých próz; jde však o fantastiku velmi neobyčejnou, dalo by se říci regionální. Středobrazilský stát Goiás, do jehož řízení se někde Federální distrikt s nynějším hlavním městem Brasílií, je málo ostředný dobytkářský kraj jednohářných plání a pralesních pásů podél řek, v němž dochází k bezprostřednímu styku primitivních Indiánů s civilizací 20. století. Z této konfrontace odlišných kultur, techniky a magie, zvířete a stroje, vychází V eigoovo velmi osobité prozaické dílo tlhounci k alegorii.

José J. Veiga, který pracoval v nejhrůžnějších povoláních, vystudoval práva, byl státním zaměstnancem, v letech 1945—1950 působil v rozhlasové stanici BBC v Londýně a posléze v Brazílii jako novinář, literární debutoval poměrně pozdě sbírkou povídek Končící z Platuplana (Os Cavalinhos de Platuplano, 1959). V šedesátých a sedmdesátých letech vydal další sbírku povídek a tři delší novej. Knižka Zbloudilý stroj (A Máquina Extra-riada, 1968) shrnuje povídky realistické i fantastické, poznamenané zvláštní krajinou atmosférou, zraštěným smutkem i humorem a znepekujícími nejistotou otázek po základním smyslu lidského konání. Novej Čas přechý-kavců (A Hora dos Ruminantes, 1966) a Stíny voutatých králů (Sombras de Reis Barbudos, 1972) používají fantastického prvku k zobrazení neobyčejně kolektivní situace, v níž je počištěná lidská snoboda, potřeba družnosti, sdílnosti, štěstí a důvěry. Fantastické události (vpád zvířat do světa lidí, labrynty řdi mezi sousedy, letající lidé aj.) podtrhují rozpolcenost bytí, v němž jsou lidé omežováni ve své lásce podstatě nějakou mocí nebo mafiérií, kterou sami ve své neopatrnosti, netečnosti a strachu nechali roz-bujet. I ve třetí novele Hříchů kmene (Os Pecados da Tribo, 1976) zacho-vává José J. Veiga stejné schéma: za mimořádné společenské situace kdysi v brazilském vnitrozemí sleduje chování lidí vystavených troskám divičší vyspělé technické civilizace. I tady se José J. Veiga zaměřuje na osudy a soužití celé pospolitosti v době náhlaku a pronásledování prostých lidí. Zachycuje jejich strach, podezřivost, nejistotu, apatii, snahu o únik z tísňové situace, sny i nejasně naděje, odpor nebo podřizování. Zároveň symbolické kapitoly jsou pak výrazem naděje ve společné kšití lidí dobré vůle a výzvou k činu.

Diležitě je si uvědomit, že stejně jako předšlé knižky, i tato novela vznikla v určité protihloubkové vojenského režimu nastoleného v Brazílii roku 1964. V eigoova próza upoutává právě tím, že její fantastický nebo „magickorealitický“ ráz vyvrstává reality brazilského venkova, z mentalitly jeho obyvatel, z aktuálních problémů, a návratem k primitivnímu světu nebo naopak budoucí zkažou vymoženosti techniky osvětluje omly, jichž se lid-stvo na své cestě dopouští. Předností této prózy zůstává jasny, umřřený sloh, citová vřoucnost a vnitřní opravdovost jeho mladickéby bránní i ideál soli-darity ve vztažích mezi lidmi.

Osman Lins (5. 7. 1924 Vitoria de Santo Antão, stát Pernambuco — 8. 7. 1978 São Paulo) sice nejprve vystudoval ekonomii a mnoho let pracoval jako úředník v bance, ale to jsou nepodstatné aspekty v životě odporědného, vážného literárního tvůrce a kulturního činitele, jimž celou svou bytostí byl. Nejlepe je to vidět z jeho díla esejistického a publicistického, které tvoří protějšek jeho tvorby beletristické a dramatické a v němž se vyslovuje ke společenskému poslání spisovatele, k jeho odpovědnosti k mateř-štině a k lidu a vystupuje na obranu literatury jako činitele, který přispívá k důstojnosti lidské existence (Válčení beze svědků, Guerra sem Teste-munhas, 1969; O idealu a o sláve: brazilské nekulturní problémy, Do Ideal e da Glória: Problemas Incultrais Brasileiros, 1977 aj.). Osman Lins je autorem čtyř románů, dvou sbírek povídek a novel, několika kspěných divadelních a televizních her (vystudoval dramaturgii na reijské univerzitě), dvou cestopisných a reportážních knih a studie o brazilském spisovatelé Limoni Barretovi, již získal doktorát filozofie. Od r. 1970 přednášel literaturu na filozofické fakultě v Marílii ve státě São Paulo. V posledních letech vzbuzovalo jeho prozaické dílo značnou pozornost v zahraničí a je uváděno i v kontextu se současnou experimentální latinsko-americkou tvorbou psanou španělsky, a to hlavně díky sbíre povídek a novel Devět, devartero (Nove, Novena, 1966) a románu Avalovara (1973), přeložených již do několika světových jazyků.

První dva působivé psychologické romány Osmana Linse — který pochází z nejchudších oblastí brazilského severovýchodu — Host (O Visitante, 1955), delatní analyza neobyčejlo vztažbu muže a ženy, a Jazyček vah a kámen (O Fiel e a Pedra, 1961), dílo inspirované Verghilovou Aeneidou, se odlišují od soudobé sociální prózy se severovýchodu a zrajmonu snahou po klasickém řádu v románové výstavbě, tvorbě postav i v jazyce.

Prásky, jasny a bobatě odstínnyj jazyk, v němž se tačekka neobjevují hovorně a nářeční výrazy, charakterizuje také širka povídek Gesta (Os Gestos, 1957), zobrazující vnitřní svět člověka a sjednocnou tematikou bezmnohosti. Tato díla získala těné literární ceny, ale mimořádnou pozornost vypolala teprve knížka Devět, devatero, soubor psychologických studií, zabyvajících se stejné tak maloměstáckou morálkou jako vnitřním pocítem člověka ztraceného v rozlohabch věků, stejné také ženšnou psychologickou jako vaší povr silou instinktu. Ve srovnaní s předchozí širkou povídkou dosahl Osman Lins značného pokroku ve výpravné výstavbě textů, v realizaci uvážené práce sláující prostotou a funkční ornamentálností. Experimentování s různými výpravěskými perspektivami a s posuny časových rovin je vyprávěného grafickým ozvláštňením, které se počínaje touto knížkou stává trvalou součástí Linsovy prózy; symbolická grafická znaménka označují spíš různá vědomí než různé postavy. V jednom z textů je tu do literární podoby převedena představa uvážěnosti mezi chaosem a geometrií, mezi životem a řádem, již se Osman Lins snažil svou literární tvorbou realizovat. Z této širky pochází také vznešené statickéj Retábl svatě Joany Caroliny, zároveň slavnostní i pozemskéj, zemíty i nebeskéj jako malby mistrů středověkých olářů, obráz oslavující spravedlivého člověka, který svým životm ohluml řádu jiných životů a měl je na dobrou cestu. Jednotlivé části retáblu, každé podle duvanáci znamení zvířetníka, znázorňují jednake vesmír, do něbož je člověk postaven, jednake Joannino křtí — nazhrané různými ořima — dástojně se začlení do řádu, který musí být nstavitěně budován, aby se člověk co nejlíce přiblížil vytvořené a dosud nedosažené harmonii, aby se pomijivě stalo nějakým způsobem trvalým. Věra v pořádkující sílu lidského ducha a lidských činů, v mravně spravedlivý řád udřující v rovnováže neviditelně sly světského dění se tu vtělila do krásné postavy venkovské ženy, která svůj život, ale vždy ryčí život dala cele k pomoci druhým, v jejichž paměti žije. V ázraču prostoria stylu místy náhle začarčí ověněna světskou krásou, barokní přemrou; to před čtenářem vystává vypravěly a žhavy brazilskéj severovýchod, z jehož zářivé chudoby tryská štědrý pramen lidové fantazie.

Tato novela, pozoruhodná složitou architekturou, v níž se z jednotlivých fragmentů skládá obráz mnohosti a úřnosti, výpravně dokládá ono Linsovo směřování k zjednaní pořádku a jasnosti, k rozumnovému zvládnutí vzpurné hmoty při zachování původního bobatství a romantičnosti. Linsova experimentální snaha o výpravnou novost a geometrický řád, vzbuzující

v některých částech jeho tvorby dojem až příliš chladné konstrukce, se v této novele drví k blubokým emocionálním kořením: Joana Carolina byla spisovatelova babička.

Strukturálně složitý román Avalovara, v němž se jednotlivá témata rozvíjejí v postupnem ohablování významu čtverce a spirálovité, a Linsuv poslední vydaný román Královna teckých zářarů (A Rainha dos Carreiros da Grécia, 1976), ambiciózní pokus o zkoumání problematiky románů v podobě několikastranného díla, které je současně románem i esejem o románů, usgavrají prudce přerušenu slovenou tvorbu jednoho z nejřádnavějších současných brazilských spisovatelů, který zemřel ve čtyřáadesáti letech, aniž zcela stačil uskutečnit své zámyšly.

João Antônio (21. 1. 1937 São Paulo) vnesl do brazilské literatury život a teč velkoměstských mas, chudiny a spodiny, vojáky, vagabundů a bezprizorných dět. Uvědoměle navázal na ty brazilské spisovatele, kteří se ve svém díle obraceli k sociální realitě země, především na Lima Barreta, a na tuto realitu poblíží zemřít, z porčice svých lidových postav, tak jak je to v souladu s jeho životní zkušeností. V své literární tvorbě nezapře novinářskou a přímo reportážskou praxi a za hlavní úkol literatury považuje podíl na zlepšení životní lidu.

Za svou první širku povídek Paprika, Perus a Hezoun (Malageta, Perus e Bacanga, 1963) získal krátce po vydání několik nejvýznamnějších brazilských literárních cen, ale skutečně obrovský čtenářský zájem vzbudila až její reedice roku 1975. Lebe důvěrný ton obestřený smutkem a nenápadnou ironií spojuje příběhy, jejichž postavy dospívají v každodenním životě koloběhu k vědomí bezrychobdného postavení, z kterého je jen občasným výpobodi záblesk smu. Hrdinové Joãa Antonia se snaží začlenit do nějaké skupiny, v níru však zůstávají sami; i tady existuje typ společnosti a způsob láska, ale všechno trvá jen krátce, jak to podmiňuje typ společnosti a způsob života v ní. Největší oblas vypolaly příběhy zobrazující beznadějí lidi, kteří se celý život musí obané v novodobě džungli velkoměstského podsvětí v křtí o přežití. Město se svými čtvrtěmi, ulicemi, mrakodrapy a nočními poctičky se stalo křiklavou i poetickou kerajinou trpěcho a smičho lidstva Joãa Antonia. Chvilie neurčitě naděje, bezradnosti, únavy, ponížení nebo hnětu, celý ten bobý, elementární boj o život, našly přílehbny výraz v krátkých, eliptických větách, v emocionálním tónu vnitřního monologu, v hovorném jazyce a štatnatém slangu dialogů.

O literární dílo Joao Antonia projevil zájem televizí a film a on sám se stal jednou z nejznámějších postav brazilského literárního světa; pracoval celou Brazílii a mluvil ke studentům o potřebě literatury, která se zabývá brazilským lidem. V roce 1965 přispěl po boku také proslulých spisovatelů, jako je Jorge Amado nebo Guilherme Figueiredo, do antologie Desatero příkazů svrženým zpracováním příkazů desátého "...aniž počádlíš státku jebo" (tesky ve Světové literatuře r. 1967), opět obhajující v pikareskní poloze dramata slopanského podsvětí. Roku 1975 vydal ještě další sbírku povídek o „chudáctví a darebáctví“, o lidech uskeřpaných životem, tenkrát z Rio de Janeyra, Vyhazovač (Leão-de-Chácara), a knižku reportážních zvěřů a portrétů z lidového prostředí Ria a Belo Horizonta s pozoruhodným zachycením velkéstského folkloru Pálení riodejaneirského jídáše (Malhação do Judas Carrioca). V reportážní linii pak pokračoval i v dalších letech knižkami Vylizovači kastroů (Lambões de caçarola, 1978) — pronikavým pohledem na léta 1940—1950, éru Getúlia Vargase, a Halo, Copacabano (O Copacabana) o známé riodejaneirské čtvrti.

Závěrem snad ještě stojí za zmínku fakt — také často opomíjený — že Brazílie je jedinou latinskoamerickou zemí, v níž se mluví portugalsky, a že její současná literatura, přestože se v lectému shoduje s blánními rysy vývoje španělsky psaných latinskoamerických literatur, jako je silné sociální a politické vyznění, důraz na etnickou podmíněnost a sferání rozdílných kultur, navržání na autochtonní mýty a kosmogonie, hledání národní autentičnosti, má přece jen v mnohém odlišné kořeny a podmínky rozvoje, jak to lze vysledovat i v našem výběru. Dovídáme se z něho něco víc o zemi, o níž Albert Camus v jedné povídce napsal, že sje příliš rozlehlá, mstí se v ní keru a roční doby, zkapalňuje se čas, a dovídáme se víc i o sobě samých.

PAVLA LIDMILOVÁ

OBSAH

João Guimarães Rosa	
Dál — dál a dál	5
(přel. Vlasta Macková)	
Clarice Lispectorová	
Okamžiké pro beždu	81
(přel. Pavla Lidmilová)	
Osman Lins	
Retabl svaté Joany Caroliny	141
(přel. Vlasta Macková)	
José J. Veiga	
Hřtíby kmené	181
(přel. Marie Adámková)	
João Antônio	
Paprika, Perns a Hezoun	271
(přel. Marie Adámková)	
Čyři a jedna	
(Pavla Lidmilová)	321